

2. D. B. V.

AVSPICIIS

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI

SERENISSIMI PRINCIPIS REGII AC DOMINI,

DN. FRIDER. AVGVSTI,

ELECT. SAXON. HEREDIS, ETC. ETC.

CONRADVM

KAVFFVNGVM

VVLGO

Rung von Rauffungen/

RAPTOREM PRINCIPVM

PRAESIDE

D. HENRICO LEONARDO

SCHVRZFLEISCHIO

HISTOR. PROFESS. PVBLICO, CONSILIARIO SAXO-VINA-
RIENSI, ET PRINCIPALIS BIBLIOTHECAE DIREECTORE,

DOMINO, PATRONO ET PRAECEPTORE SUO

SVMMA ANIMI RELIGIONE COLENDO AC OBSERVANDO,

PVBlice SISTIT

AVCTOR

M. PETRVS KVNZIVS

CROTENDORF. IN HERMVNDVRIS.

X. CAL. FEBR. 1717.

H. L. Q. C.

VITEMBERGAE, PRELO CREVSIGIANO. 1717.

51

Bayerische
Staatsbibliothek
München

DISSERTATIO HISTORICA.
DE
CONR. KAVFFVNGO.

APHOR. I.

CONRADVS KAVFFVNGVS, (α) nobili genere in Osterlandis (β) natus, et imprimis in aula Friderici II. Saxonum Electoris conspicuus, (γ) tantam omnibus sui suarumque uirtutum admirationem iniecit, ut nulli praestantissimorum suae aetatis Heroum uel pacis, uel belli (δ) artibus cessisse uilus sit.

(α) Appellatur is alias ab *Aenea Syluio Conradus Raufes*, quem tamen *Freherus* T. II. *Rer. Germ.* p. 70. supponendo *Conradum de Kauff* in glossa marginali corrigit. Postremam hanc nominis significationem retinent *Paulus Langius in Chronic. Citizens.* apud *Pistorium* T. I. *Rer. Germ.* p. 865. *Huldrichus Mutius* apud eundem T. II. p. 301. *Naclerus Chronogr. Vol. II.* p. 1097. *Spangenbergius* im *Alde l'Spiegel* P. II. L. XI. c. 31. p. 220. *Sebast. Francus* im *Deutschen Chronico* p. 256. excepto *Bothone*, qui in *Chronico Brunswicensi picturato* apud *Illustrem Leibnitium* T. III. *Scriptor. Brunswicens.* p. 400. nostrum *Cunze uan Kauffinge* uocat. Ceteri communem appellandi notionem seruant.

PARENTES Kauffungi pro profunda aeui istius caligine a nullo Scriptore illorum temporum aequali recensentur : unde nec mirum, quod recentiores, *Peccensteinus*, *Henningius*, *Spenerus*, *Imhofius*, aliique, qui alias insigne artis Heraldico-Ge-nealogicae studium excoluerunt, de origine, cognatis, ac natalibus Kauffungianis parum, uel nihil prorsus, praeter *Georgium Fabricium*, tradiderint. Hic enim L. VII. *Origin.* p. 773. Conradi huius necessarios et consanguinitatis uinculo eidem coniunctos, tres numero, commemorat: HILDE-BRANDVM scilicet ELNSIDELIVM, aulae Fridericianae Ma-reschallum, cuius sororem noster thalami sociam sibi elegerat, tum NICOLAVM SCHONBERGIVM pariter affinem, et denique HVGOLDVM SLEINICIVM, qui Sorore Kauffun-gi in matrimonium ducta utramque familiam eleganti nexu copulavit.

Inter FRATRES idem ille DITERICVM, Nobilem Oster-landum, non ultimo loco habuisse dicitur, qui petulantia linguae deceptus id impetravit, quod iis, qui Principum su-periorum animos proteruis hinc inde dictis laceffunt, iu-re meritoque euenire solet, de qua re in *altera de Supplicio ac morte Kauffungi Dissertatione* acturi sumus.

Tandem, quod AGROS ac PRAEDIA Equitis nostri attri-net, obseruetur uelimus, prae ceteris tum arcem CORAM, quae *Penicum* et *Frobergum*, tum CALENBERGVM, quod *WValdeburgum* et *Penicum* in Misnia interiacet, a *Georg. Fabricio* L. VII. *Orig.* p. 770. referri : a quo tamen *Albinus*, posteriore omisso, quod alteri Kauffungo adiudicat, dissentit. uid. *Meiß-nische Land-Chron. Tit. XXI.* p. 269. His, si quis clientelam Kauffungen adiicere uellet, ille nos minime dissentientes ex-periretur : Siquidem ipse Conradus in *Apocha* quadam, infe-rius producenda, se Dynastam huius agri profiteri non ue-retur. De reliquis, utpote CRIEBENSTEINIO, SCHVVI-CKERS-

CKERSHANIO, aliisque, sub certa lege ei donatis suo loco dicemus. ISENBERGVM, arcem in Bohemiae finibus sitam, quam nonnulli *Risenbergum* nuncupant; Conradi nostri imperio paruisse, et illuc, cum aula Friderici II. se electum nosset, assumptis coniuge liberisque suis, confugisse, *Fabricius* testatur l. c.

(β) MISNIA, probatae fidei Historicorum testimonio in *quatuor* uulgo diuiditur *partes*, quarum *una Misnia*, speciatim sic dicta, Muldam Albimque, *altera Osterlandia*, Muldam et Salam, *tertia Plisnensis ditio*, Elystrum et Plissam fluuios circuitu suo complectitur, *quartam* denique *metallifer tractus* constituit. *Altera* ex his passim uariis nominibus uenit, ita quidem, ut vel *Terra et Misnia Orientalis*, uel *Libonothia*, seu *Libonotria*, uel denique *Ostlandia*, respectu habito ad Thuringos, quibus Orientem uersus finitima est, appelletur. Eadem illa regio quondam latiori, quam quidem quis existimet, termino circumclusa fuit; teste enim *Albino*, illae olim prouinciae sub Osterlandia comprehensae sunt, quas hodie Plauiensium, Gerauiensium, VVeidensium, VVettinensium, Ileburgensium, Rochlicensium, Penicensium, Coldicensium, Leisnicensium titulis insignimus, quibus *Tobias Beutelius* oppida Numburgum, Halas, Sorbigam, Delitiumque addere non dubitat, P. II. *Cimel. Geogr.* p. 173. Hodie tamen easdem et terras et urbes in unum Misniae corpus coaluisse satis liquet: ubi tamen loca, quae partim Saxoniae, partim Varisciae subinde inserta fuerunt, exceperis.

(γ) In hac enim splendidissimo, quod sibi meritis suis pepererat, muneri admotus fuit. Ipse Fridericus Elector in literis inferius allegandis Kauffungum arcis Altenburgicae Praetorem et Praefectum nominat, quem tamen urbi, non arci, praepositum esse, *Disputator Lipsiensis*, quem *Summe Reuerendus* DN. D. RECHENBERGIVS praesidio suo dignari uoluit

luit, falso putat, contra quem legatur *Antonius VVeckius in Descript. Dresdæ* P. II. Tit. I. p. 167. Reliqui ipsum Fridericianae aulae Magistrum dicunt, e quorum numero est *Albinus* Tit. XXI. p. 265., quem sequuntur *Spangenbergius* im *Adel Spiegel* P. II. L. XI. c. 31. *Andr. Mollerus* in *Annal. Freib.* p. 99.

(d) Non toga tantum, uerum etiam sago inclutus noster ceteros longo post se interuallo reliquit. Extant eam in rem tot uirtutis Kauffungianae specimina, tot tantaque apud exteros etiam elogia, ut eum uel *bellicae rei peritum*, *manu promptum et animo imperterritum*, (ab *Aenea Syluio* I. supra cit. *Naclero* l. c. *Munstero Cosmograph.* L. III. c. 426.) uel *hominem multarum rerum usu peritum et diu in multis bellis exercitatum*, (ab *Huldricho Mutio* l. c.) uel *einen weidlichen, lustigen und verschlagenen Ritter*, (a *Cyriac. Spangenbergio* Libr. cit. c. 31. p. 220.) praedicari passim uideas. Hinc parum abest, quin illud, quod

L. III. E-
logior. P.
48. *Scaeuola Sammarthanus* alias in communi de prosapiis Illustrum: *Splendido et Equestri sanguine genitis non modo belli studia, sed etiam pacis artes conuenire*, pronunciauit, iure meritoque de Kauffungo dice posse palam profiteamur. Quem enim fugiat, quanta peritia, quanta animi contentione sub signis Noricis aduersus Albertum Brandenburgicum Anno MCCCCXLIX. steterit. Bellum, cui intererat, graue, atrox et periculis plenum *Aeneas Syluius* apud *Freherum* T. II. *Rer. Germ.* p. 78. describit: *Albertus*, ait, *cum Norinbergensibus bellum intulisset omnes fere Teutonicae (i. e. Germaniae) Principes ad se traxit: Ciuitates uero Norinbergensibus suppetias misere. Graue id et atrox bellum fuit, in quo tot potentiae occurrentes infensissimis odiis biennio certauerunt. Nouem praelia commissa feruntur, ex quibus octo uictor Albertus confecit, in uno tandem uictus succubuit, nec de pace conuenit, nisi postquam exustis agris, attritis uillis, abactis pecoribus, ruricolis interfectis, commeatus ac pecuniae con-*
tenden-

tendentibus defuere. Tum quoque pax ex Alberti sententia magis dicta. Strictim haec Paulus Langius in Chron. Citizens. apud Pistor. T. I. Rer. Germ. p. 862., rotundius uero Chronicon Elwangenſe apud Freher. T. I. Rer. Germ. p. 463. persequitur. Quo inconstantior autem, quo ferocior belli facies, eo robustior uirium corporisque ratio, eo firmior illius animus sit oportet, qui se tot uariae fortunae insultibus exponere non dubitat. Sapienter Sallustius in Catilina monet: *In praelio semper lis maximum periculum, qui maxime timent: audacia pro muro habetur.* Vtrumque in Kauffungo nostro, eleganti quasi in compendio, elucebat, ut adeo facile factum, quod, collatis Superiorum suffragiis, Noricorum militum Dux et Praefectus fuerit constitutus; id quod pariter docent Fabricius Orig. L. VII. p. 770. Albinus tit. XXI. p. 265. Spangenbergius l. c. Mollerus in Annal. Freiberg. p. 102. Martinus Zeilerus, uetusti alicuius Chronici Norinbergensis MSC. fide nixus illud etiam de eodem addit, quod Albertum Brandenburgicum manu sua ceperit, postea clam libertati restitutum. uid. Germaniae Nov-Antiquae P. I. c. VI. p. 147. Cum igitur haec Conrardus exteris studium suum comprobasset, ecce, etiam domi eidem, amplissimus laudem armis partam latius spargendi campus, ortis inter Fridericum et Vilhelmum fratres dissidiis, aperitur. Quo autem eo certior constet mutuae dissensionis feruor, non inepte nos acturos esse existimamus, si rem, ut aiunt, ab ovo exorsi, et uniuersam belli huius intestini historiam, succincte saltem, complexi fuerimus. Hinc, reliqua tantisper relictis, fraternarum contentionum fomitem ac causam primariam ex tot tantisque aliorum odiis profectam esse statuimus. Cum enim anno MCCCCXL. (Fabric. L. VII. Or. p. 754. ann. MCCCCXXXIX. constituit,) FRIDERICVS PACIFICVS, Baltasaris Landgrauii filius, uirili stirpe destitutus, mortem oppeteret, Thuringiae regiones affinibus suis FRIDERICO et VILHELMO, fratribus, quippe

quippe *Friderici Bellicosi* filiis, tradidit. Lubet hoc loco, maioris lucis affundendae gratia, ex *Sebast. Mulleri Annal. Saxon.* propagines aliquorum interspergere :

FRIDERICVS GRAVIS, <i>Landgr. Thuring. Marchio Mifn.</i>					
FRIDERICVS STRENVVS <i>Landgr. Thur. et March. Mifn.</i>		BALTHASAR, <i>Landgr. Mifn.</i>		VILHELMVS, <i>March. Mifn.</i>	
VILHELMVS. FRIDER. BELLICOSVS, FRIDER. PACIFICVS <i>Marchio Mifn. post E- Landgr. Thur. † anno lect. Saxon. Conj. Catba- 1440. rina, Brunsvicens. † anno 1428.</i>					
FRIDER. PLACIDVS	SIGISMVNDVS	HENRICVS	VILHELMVS	ANNA	CATHARINA,
<i>Elect. nat. d. 24.</i>	<i>nat. d. 28. Feb.</i>	<i>natus d.</i>	<i>nat. d. 30.</i>	<i>Ludovici</i>	<i>Friderici Ele-</i>
<i>August. anno 1411.</i>	<i>1416. fit Episc.</i>	<i>22. Jul.</i>	<i>Apr. 1425.</i>	<i>Hassiae</i>	<i>Etoris Bran-</i>
<i>† d. 7. Sept. anno</i>	<i>Herbipol. anno</i>	<i>1422. †</i>	<i>† d. 17. Sept. Landgr.</i>	<i>denburg. Con-</i>	
<i>1464.</i>	<i>1440. † 1443.</i>	<i>1435.</i>	<i>anno 1482.</i>	<i>Coniux †</i>	<i>iux † 1441.</i>
<i>a. 1492.</i>					

Hi fratres eas Thuringiae terras aliquandiu indivisim gubernaverant, donec tandem anno MCCCCXLV. consilium eadem dividendi, instinctu aulicorum quorundam, *Georgii Bebenbergii*, Electoris Ministri, & *Apollonii Vicethumii*, Vilhelmi Confiliarii, capiunt, *conf. Fabric. Orig. Sax. L. VII. 707. His Spangenbergius P. II. des Adel-Spiegels L. XIII. c. 55. p. 415. ex Vilhelmi parte Bernardum de Kochberg, Fridericum de Vizleben & Buffonem Vicethumium, ex altera vero Friderici Kirstenium de Vizleben, Hermannum de Harras & Rudolphum de Bubnau annumerat: quibus & adhuc alios Anton. VVeckius, Iohannem Magdeburgium scilicet & Fridericum Hopffgartium, adiungit, in Descript. Dresd. P. II. Tit. I. p. 119. Imprimis vero APOLLONIVS modo nominatus ubivis veluti communis patriæ pestis, & luctuosi huius diffidii autor perhibetur. Inde Æneæ Sylvio fraternalium discordiarum incensor, & Paulo Langio in Chron. Citizenf. l. c. p. 862. Patriæ proditor audit. Igitur Vilhelmus, amore Thuringiam habendi incensus, æquali, ut videbatur, lance provincias dispertitur, quo facto, Fridericus Thuringiam eligit, Vilhelmo, invito quidem, Misniam adscripturus. Hinc, neutro Principum cedente, sensim sensimque res ad vim spectare cœpit, haud dubie in grande regionum exitium eruptura, nisi variis subditorum conventibus & Procerum quorundam singulari dexteritate Halæ Saxonum utrique fratrum induciæ & pacis aliquot conditiones oblatae fuissent. vid. *Fabric. Orig. l. c. Albinus Tit. XX. der Meißnischen Land Chron. Spangenbergius in Chron. Mansfeld. c. 328. fol. 381. Molle- rus l. c. Post hæc Fridericus, Elector fratrem Vilhelmum, ut Vicethumios aliosque intestinos hostes a se removeret, semel iterumque aggreditur, quod cum nulla ratione ab eo impetrare posset, Elector eodem tempore, anno scilicet MCCCCXLVI. mense Iunio, quo Vilhelmus Annam, Alberti Imperatoris filiam, lenae matrimonio sibi iungi con-**

stituerat, diem, negotiis pro salute publica expediendis destinatum, Lipsiam, praesente Nobilitatis Misnicae corona, solenni ritu indicit. Iis igitur in comitiis Apollonius unanimi Primorum plebeiorumque consensu proditoris criminis reus declaratur; quo facto ipsius arces & pagi a Friderici Placidi milite, contra vero Hermannide Harras & Vizlebi praedia a Vilhelmi exercitu, Vicethumio opem laturo, hostilem in modum infestari coepta sunt. Tandem vero anno sequente MCCCCXLVII., Friderico Brandenburgico & Ludovico, Hassiae Landgravio, autoribus, eo res peruenit, ut inter utrumque fratrem, seposito paulisper armorum strepitu, de novo induciae adornarentur. *Conf. Moller. in Annal. Freib. p. 94. Fabric. l. c.* Nec haec quidem animorum fraternorum compositio subditis Principium constans vel perpetua fuit; Si quidem anno MCCCCXLIX. iterum tristi & lamentabili regionum fato evenit, ut belli hujus scintillae, haecenus sub cineribus vix sepultae, in horrendum abierint incendium. Eo enim tempore duo Comites Suarceburgici, HENRICVS & GVNTHERVS inter se pacti erant, ut alter alterius, qui non relictæ virili stirpe decederet, bonis ac fundis potiretur. Henricus *Arnstadium & Sundershusium*: Güntherus *Suarceburgum & Blanchenburgum* possedit. Ille vita defunctus & nominis & opum heredem reliquit: Hic gravi jam senectute confectus, cum sibi prolem promittere non posset, vi institutæ legis Henrico juniori facile suas ditiones tradidit. Ille autem, tanto divitiarum confluxu elatus, Guntherum nimis fordide habendo id effecit, ut ea, quæ nuper admodum obtinuerat, Friderico II. Saxonum Electori adscripta esse tandem compertus sit. Princeps igitur, acceptis a Gunthero agris sine ulla mora HENRICVM GERENSEM Suarceburgo praeficit, quod cum alter Henricus inique ferret, eamque injuriam armis a se propulsaturus, in fines Gerensis collectaju-

Et juvenum manu excurreret, Elector Præfecto suo suppetias tulit, cum contra Vilhelmus, frater Friderici Placidi, Henricum Suarceburgicum & consiliis, & quantum poterat, copiis suis adjuvaret. vid. *Fabric. Orig. L. VII. p. 762. Albinus Meissn. Land. Chronik. Tit. XX. p. 259.* alique. His rebus ita constitutis, tantis fraterna pectora invicem odiis accensafuere, ut non fratres, sed infensissimos & longe remotos Scythiæ populos mutuis sese præliis attrivisse putes. Fridericianæ enim militiæ Dux, *Hermannas de Harras*, longe lateque per Thuringiam vagabundus, tanto, quo venit, furore grassatur, ut & unius diei (15 Julii) spatio sexaginta pagos in flammis & cineres rede gisse dicatur. *Fabric. c. l. Moller. Annal. p. 96.* Vilhelmus, ne forte ferias ageret, advocato nuper in auxilium *Alberto Brandenburgico*, pariter cum Bohemorum Duce, *Georgio Podiebradio*, socia arma jungit: Inde per Misniam diffusit idem, qua modo via patet, oppida ac vicos ferro & igni miscet. Mox conjunctis viribus, (nam vis unita fortior,) GERAM, urbem Variscorum haud ignobilem, & tum temporis satis munitam, pugnaci militum turba circumcingit, eandemq; demum, anno MCCCCL., die, qui S. Galli fastos præcedit, ubi iam omnis eluctandi spes obsessis præclusa, violentiæ impetu expugnat. *Conf. Hagec. Chron. Bohem. P. II. p. 153. Fabricius l. c. Albinus Tit. XXI. p. 265. Mollerus l. c. Henricus Gerensis, Præpositus urbis, quem Langius Baronem de Geraba vocat, in Bohemiam captivus abducitur, ibidemque in custodia duobus annis post decedit, in Chron. Citicens. apud Pistor T. I. Rer. Germ. p. 368. Fabricius l. c. Fridericus quidem, angustis Gerensium rebus consulturus, CONRADVM KAVFFVNGVM et NICOL. PFLVGIVM, assumpto agmine, ad se festinare jussit, ut hostes adventu suo eo facilius a proposito deterreret. Sed quanto plus consilium Principis ex conatu antea tanto minus, interceptis ab hostibus Kauffungo & Pflugio, (quo-*

rum uterque *quadringentos equos* ducebat,) ex successu habuit. *Conf. Autores supra citati.* Eodem tempore, cum quidam rei tormentariæ in castris Friderici, ad Geram fixis, Præfectus Electori, se, si id fieri vellet, Vilhelmum globo trajecturum esse promitteret, Princeps, pia animi indignatione motus, recusavit hosce militis conatus, dicendo: *Transfigas licet letho missili, quemcunque velis, modo a fratre nostro manus cohibeas. Conf. Fabric. L. VII. Orig. p. 765. Albin. Tit. XX. p. 258. Moller. Annal. Freib. p. 97.* Quæ verba cum ad Antistitem Moguntinum, *Ditericum*, delata essent, ille Fridericum III. Imperatorem eo usque precibus suis defatigavit, donec, Legatis in utriusque castra missis, & additis cognatorum monitis, id præstaret, ut non tantum reparandæ quietis publicæ spes exorta, verum etiam paulo post eodem anno MCCCCL. *Mulbusæ*, tot superatis cladibus, Misniæ Thuringiæque incolis pax ipsa reddita fuerit. *Albin. Tit. XX. p. 258. Fabric. l. c. Pacis factæ tempus alioqui ad annum MCCCCLI. Paulus Langius in Chron. Citicenf. apud Pistor. l. c. revocat. Mollerus in Annal. Freib. p. 97.* Fridericum primo cum fratre Vilhelmo *Numburgi* et *Portæ*, tum temporis Patrum cucullatorum domicilii, collocutum placide, deinde vero *Mulbusæ* concordiam restitutam fuisse, pronunciat. Sedatis fratrum animis, tantum abfuit, ut incensores tot calamitatum, *Vicethumii*, communi Reipubl. commodo ac tranquillitati studuerint, ut potius postea Burgundionum Legatos, ad Principes Saxoniae missos, protervo audaciæ spiritu fascinati, in Thuringia comprehendere, eosdemque in arces suas captivos ducere non vererentur, *Peccenstein. Theatr. Sax. P. I. c. 18. p. 39.* Hinc Vilhelmus, illatam hospitibus injuriam ulturus, cum variis eosdem, eorundemque opes præliis labefactasset, illi tandem anno MCCCCLI., relictis agris ac arcibus, tum in Thuringia, *Dorenbergo* scilicet, *Cambergo*,
Rosla

Rosla, Gleisbergo, Stalburgo, Hesbushena: tum in Misnia, Lichte-
 vvalda, Cribensteinio, aliisque, partim in Bohemiam, ut ipse A-
 pollonius, partim in Lusatiam, exules confugiunt. Adeatur
Æn. Sylvius l. supra cit. Langius apud Pistor. p. 863. Peccenstein.
l. c. Moller. Annal. Freib. p. 99. Fabric. Orig. L. VII. p. 768. Ex
 his patet, quam subiti & vehementes temeritatis impulsus sint,
 quorum ictibus hominum mentes concussæ, nec sua pericula dispi-
 cere, nec aliena facta justa æstimatione prosequi valent, quemad-
 modum bene Valerius Maximus loquitur. Vbi tamen singu- *L. IX.*
 los, quicunque demum illi sint, in præsentī monitos volu- *c. 8.*
 mus, ne existiment, ac si horum degenerum culpa univer-
 so & splendidissimo Vicethumiorum stemmati labes aliqua,
 quæ se ad omnes posteros extenderet, fuisset aspersa. Absint
 a quolibet hæc opinionum deliria! Nos sane de hac insigni
 profapia, quippe tot Majorum meritis fulta, tot tantisque, in
 quas se diffudit, aliorum Nobilium cognationibus superba,
 longe modestius sentimus. Dum enim FRIDERICVM VICE-
 THVMIVM, at quantum Virum! paulisper intuemur, certe
 nihil obstat, quominus eundem selectum omnis Nobilitatis
 exemplar, omniumque uirtutum, quæ & bello & paci de-
 bentur, compendium nominemus. Erat is, ut plurimi tra-
 dunt, Vilhelmo, Landgravio Thuringiæ, ab intimis Consiliis,
 adeoque aulæ ipsius primum facile maximumque Sidus, quod
 ceteros, veluti minorum gentium, stellas, & muneris, &
 prudentiæ splendore longe superabat. *Conf. Peccenstein. Theatr.*
Sax. P. I. c. 18. p. 300. Moller. Annal. Freib. p. 99. ab eo post-
 modum varii Vicethumianæ domus Heroës originem du-
 xere, qui, si quiquam alii in Nobilium censu, laudabilem sæ-
 pe Germaniæ Principibus operam præstitere. Inter hos
 nostra ætate effulget Vir Illustris, Excellentissimusque DN.
 FRIDERICVS VICETHVMIVS, qui ad POTENTISSIMI SAR-
 MATARVM REGIS & ELECTORIS NOSTRI Sacratissimum

latus nullo non tempore, velut Argus, excubat, eoque ipso magis magisque patriam nostram sibi devincit. Reliquos GENTIS VICETHVMIANAE Statores & antiquissimos ejusdem natales, cum hic eos persequi non aptum foret, commodiori tempori ac publicari Exercitationi, nō spongiā meremur, reservamus.

II.

Idem ille Kauffungus tantam suo nomi-
ni ac famæ, commisso PLAGII (ε) cri-
mine, inussit maculam, quam nec lon-
ga temporum seculorumque devo-
lutione, nec ullo quovis modo ex-
pungi, eluive posse statuimus.

(ε) PLAGII vocis incunabula inquisituris varia senti-
arum divortia sese nobis sistunt. Alii hanc, alii illam defen-
dunt. Nonnulli enim a πλαγίως, quod *Suidas* per τὸ Δολίως,
interpretatur; quidam vero, ut *Isidorus* L. X. *Etymol.* ἀπὸ τῆς
πλαγίως, quia obliquis artibus & dolis plagium perpetretur;
alii denique e LATIO deducunt, dicendo, criminis huius re-
um olim, vi legis Fabiæ, PLAGIS punitum fuisse. Vnde-
cunque demum derivetur, nobis idem est, nec hisce talibus
ut diutius inhæreamus, ipsa nos exigui momenti res admo-
net. GRAECIS vitium ipsum dicitur ἀνδραποδισμός, plagiari-
us vero, qui *Tertulliano* L. I. *adu. Marcion.* plagiator audit,
ἀνδραποδιστής, ἀπὸ τῆς ἀνδραποδίζεσθαι, quod alias in servitutem
rapere, mancipio dare &c. denotat. Ita *Plato de Republ.* καὶ
αὐτὸς ἀνδραποδισάμεν & δαλώσῃαι. *Gaza de Senect.* ἡνδραπόδισαι μηδενί.
Plutar-

Plutarchus autem in Ant. idem figurato significandi modo adhibuit: ἔξηνδραποδισμένον κομιδῇ τοῖς μυρίοις τάλαντοις. Haud raro tamen etiam de furto & raptu hominis usurpari videas. Lex, qua plagii crimen coercebatur, δολοπατείας nomine venit. Porro quod ipsum PLAGIVM, in foro consideratum, attinet, optime istud per crimen publicum, quo liber homo, vel servus alienus, dolo malo, cum, vel sine violentia supprimitur: sive ille surripiatur & abducatur, sive pretii redemptionis lucrandi animo, similive intentione celetur, describitur. Conf. C. ad L. Fab. de Plagiar. l. 7. l. 14. &c. & ff. h. t. l. 3. l. 6. §. f. Vnde facile perspicimus, hic omnino ab eo crimine absolvendum esse Patrem, & detinentem filium in potestate constitutum: imo nec illum plagii notam incurrere arbitramur, qui hominem ab hoste suis opibus redemptum tamdiu tenet, quamdiu id, quod lytri loco antea erogaverat, non restitutum sibi videt. Vid. Schneidevin. in Commentar. ad Institut. L. IV de Interdict. §. Summa autem &c. Tit. 15. de libero homine exhibendo. p. 1021. Autor Etymologici per Plagiarium eum intelligit, qui non solum liberos in servitutem rapere, verum etiam servos ab officiis, quibus Heris obstricti sint, avocare auderet: Ἀνδραποδιστὴς ὁ μόνον ὁ τῆς ἐλευθερίας ἀπαγών εἰς δολείαν, ἀλλὰ καὶ τῆς δόξης ἀπὸ τῶν δεσποτῶν ἀποσπῶν. Prohibetur autem idem illud scelus primum lege divina forensi, utpote Exod. XXI. v. 16. Deuter. XXIV. v. 7. deinde lege Quiritium Cornelia, quæ non a Cornelio Syl-la, verum Cornelio Scipione, non multo post bellum Punicum primum, lata, & tantum de liberis hominibus locuta est: denique lege Fabia, cuius Cicero in Orat. pro C. Rabirio meminit, a Q. Fabio Maximo, autore, ita appellata, quæ etiam ad servos surreptos sese extendit. vid. hac de re Præstantissimus Academiae hujus Ictus, DN. D. GEORGIUS BEYERVS in Position. ad Pandect. speciatim ad L. Fab. p. 647.

Transgressores earum legum olim pro ratione delicti nunc levior,

vior, nunc gravior insequeretur poena. Sic servus, qui liberum hominem abstulerat, ex Constantini decreto, bestiis illico obiectus fuit. Adeatur *Pithæus in not. ad Collat. LL. Mosaic. Tit. XIV. & ipse C. ad L. Fab. de Plag.* Alias vero ob suppressum, vel venditum liberum hominem, *humiliores* in crucem sublati, uel etiam in metallum dati: *honestiores* publicata dimidia bonorum multati sunt. Conf. *Wesenbergius in Paratit. ad Digest. L. XLVIII. de L. Fab. de Plag. p. 374.* De *Wigothorum & Frisiorum* poenis, quas reis huiusmodi infligere consueverant, consulatur *Lindenbrogius, in Cod. LL. antiquarum L. VII. Tit. 3.* *Conradum Kauffungum* etiam jure meritoque admissi plagii labem capite luisse, non est, quod dubitemus. Abduxerat enim ille, dolo malo, nesciente Domino, duos liberrimos Saxoniae Principes, eo animo, ut iisdem ad alios delatis & venditis, grande sibi lucrum conflare posset. Iam vero si rapto servo ille, qui supprimit aut celat servum, iusta morte afficiendus est: quidni & is, qui, singulari audacia instigatus, homines tanta libertate praestantes clam surripere tentavit, poenas crimine capitali dignas subeat? Quanto autem augustior, quanto liberior ille habetur, qui subditorum legibus haudquaquam adstrictus, suo sese imperio regit: tanto peior, tanto grauior illius culpa sit oportet, qui in huiusmodi Principem data opera & omni studio delinquit. Sed cum haec talia jam pridem prolixius, ac, pro more tanti VIRI, accuratius MAGNIFICVM ac SVMME REVERENDVM DN. D. PIPPINGIVM, *Sacrorum in Aula Regia Electorali Saxonica Antistitem Primarium*, in eleganti de RAPTIV LIBERORVM *Dissertatione*, explicuisse sciamus, merito nos in his acquiescimus, B. L. eo pariter ablegaturi. De PLAGIO LITERARIO legi merentur IACOBVS THOMASIVS in *pecul. de eodem, Tractatu*, TITIVS in *Observationibus ad Compend. Lauterbach.* ABERCROMPIVS in *Fure Aca-*

re Academico, ALMENLOVENIVS in Syllabo Plagiario-
rum, denique CRENIVS de Furtis Literariis.

III.

Quae sententia, ut suo robori constet,
nos in praesenti Kauffungiani scele-
ris memoriam instaurare, et aliorum,
(§) qui pariter hac in parte defuda-
runt, rationes cum nostris conferre,
eaeque, si veritati rei conveniant,
amplecti: sin minus, ea, qua decet,
humanitate vel emendare, vel, ubi
opus sit, infringere conabimur.

(§) Scriptores de temerario Kauffungi raptu non ine-
pte forsitan in diversas classes quis distinguere posset: siqui-
dem alios illorum temporum aequales esse, alios non ita
longe post, denique alios recentiori aevo vel vixisse, vel
hodiernum interesse mortalium rebus, ipsorummet elegan-
tes ingenii foetus & tot prodita ab iisdem monumenta fa-
tis ostendunt. Priorum e numero primas haud dubie AE-
NEAS SYLVIVS obtinet, Vir tum temporis miraculo litera-
rum venerabilis, *Philosophus, Orator, Poeta, nec non Theologus*
præstantissimus, cultor justitiae ac religionis, admirabilis eloquio,
Friderico Imperatori charissimus, Ecclesiasticae libertatis tutor &
autor, quemadmodum eum Langius in Chron. Citicens.
describit. Is, teste Bucholzera in Indice Chronologico, die 19.
Octobr. anno MCCCCV. Senis in Italia, nobili Piccolomineo-
rum

rum genere oriundus, in primo statim pueritiae flore ad studia bonarum artium animum applicuit : inde , ope *Casparis Schlickii*, Fridericum Imperatorem virtutibus suis eo pellexit , ut honestum *Secretarii*, ita vulgò dicitur, munus obtinuerit, mox ipsi Episcopatu Senensi admovendus. Tandem, cum semel iterumque Petrinæ sedis limina salutasset, Purpuratorum Patrum numero adscriptus, & paulo post, defuncto Calixto, ac mutato Aeneæ Sylvii nomine, XIII. Cal. Sept. anno MCCCCLVIII. ad summam Pontificiæ dignitatis ἀκμὴν evectus est. *Conf. Langius in Chron. Citicens. ap. Pistor. T. I. Rer. Germ. p. 866. Boreccius in Descript. Bohem. P. I. Præfat.* Hic & Historiam nostram, quamvis admodum concise, & alias res Misnia gestas eleganti, scribendi genere, complexus, eamque ob rem ἀπολυμαθεύσας Viro, cujus cineres etiamnum pia animi recordatione veneramur, Divum C. S. SCHVRZFLEISCHIVM puta, insigni elogio ornatus est : *Gaudemus merito, ait ille, talem tunc extitisse Virum, qui non magis Bohemie, quam vicina Misnie res actaque literis mandaverit. Et ingenii bonitate usuque plus consecutus fuerit, quam alii ipsius ævo arte curaque consequi potuerunt, in not. ad vitam Alberti III., quae reperitur in Disput. ejus Historic. Diff. XXIX. p. 126.*

Sylvium BOTHO, civis Brunsvicensis, excipit, Scriptor Seculi XV. ob reconditas totius Germaniæ antiquitates, quas ubivis depromit, haud contemnendus. Reliquit ille *Chronicon Brunsvicense picturatum*, & dialecto, inferiori Saxoniae usitata, concinnatum, quod nuper admodum, curante *Illustri Leibnitio* in *Tit. III. Rer. Brunsvicens.* prodiit, quo loco speciatim p. 400. Kauffungianum facinus quam breuissimis expeditur.

Vberior *Bothone* NAVCLERVS est, qui assumpto fideli comite SEBASTIANO MVNSTERO, Aeneæ Sylvii vestigia nimia, quam par est, sedulitate legit : uterque enim plagium militis

militis nostri perscripturus, eruditi plagii culpam satis aperte commisit.

Eandem rem, eodem, quo Nauclerus vixit, tempore, PAVLVS LANGIVS, in Cygneis natus, tradidit. Hic invito animo, quod ipse fatetur, anno MCCCCLXXXVII in monasterium *Bozaviense*, haud procul a Ciza situm, attractus, in eodem, temporis fallendi gratia, *Citicense Chronicon*, quod rerum Misnicarum cognitioni apprime servit laudabili industria composuit, postea a Iohanne Pistorio *Tom. I. Rer. Germ. inditum*.

Recentior his HVLDRICHVS MVTIVS Seculo XVI. *Basilcae* floruit, & ibidem Professoris Publici munere functus, *Chronicon Germania* posteris reliquit, in cuius *Libr. XXIX. p. 301.* apud *Pistor. T. II. Rer. Germ.* temeritatem Kauffungianam apte & rotunde persecutus est.

GEORGIUS FABRICIVS, & CYRIACVS SPANGENBERGIVS sese in exponendis universae Saxoniae actis fideles Patriae cives exhibuerunt, inde ille etiam in exquisito eruditionis thesauro, *Origines Saxonicas* intelligimus; hic & in *Chronico Mansfeldico*, & im *Adel-Spiegel* libris hodiernum perraris, nec adeo cuivis aspectui facile obviis, prolixè satis historiam Plagii: prolixius tamen, imo omnium copiosissime, PETRVS ALBINVS, optimus Fabricianae gloriae ac honoris vindex, recensuerunt. Hos postmodum omisso ordine reliqui, ANDREAS MOLLERVS, in *Annalibus Freibergensibus*, MATTHAEVS DRESSERVS, in *Chronico Saxonie*, ELIAS REVSNERVS, SETHVS CALVISIVS, LAVRENTIVS PECCENSTEINIVS, in *Theatro Saxonia*, BINHARDVS, in *Chronico Thuringiae*, TOBIAS SCHMIDIUS in *Chronico Cygneensi*, MARTINVS ZEILERVS, in *Germania Nova antiqua*, IOHANNES LVDOVICVS GOTTFRIDI, in *Chronico Historico*, SEBASTIANVS MVLLERVS, in *Annalibus Saxonis*

&, qui principe loco nominandus, *Magnificus* DN. D. PIPPINGIVS, in supra laudata Differtatione, aliiq; quos jam præterimus, secuti sunt. Hi omnes, oblata solum occasione, aut exigente rerum pertractandarum ordine, id flagitii exposuerunt, cum contra idem illud data opera DANIEL CROMERVS, *Carminè Comico*, CONRADVS OBERNDORFFIVS, *Oratione* de adductis ex arce Altenburgensi duobus Principibus anno 1575. Vitembergæ habita, VVLPIVS in *Prinzen Raub* / CASPAR EBERHARDI, in *Scripto Germanico Altenburg* / 1609., DISPUTATOR LIPSIENSIS, in Specimine Academico, aliiq; enarraverint.

IV.

Itaque prima statim fronte illi nobis obveniunt, qui, aliorum coniecturis, aut propriis figmentis decepti, Kauffungum ad perpetrandum hoc scelus a Friderico II. Saxonum Electore, vel ob denegatum redemptionis pretium, (7) vel ob recusata nostro stipendia bellica, (8) incitatum fuisse, vulgo edisserunt.

(7) In his primum referendus est *Georgius Fabricius*, qui *Orig. L. VII p. 770*. Nicolaum Pflugium, quem una cum Kauffungo Vilhelmiani milites ad *Geram* ceperant, Electoris pecunia redemptum, Conradum vero suismet ipsis opibus, (quatuor

(quatuor millibus nummum aureorum,) se ab hostibus liberasse, scribit. Inde postea factum, ut, cum toties ab Electore erogatos hosce sumtus sibi restituendos efflagitaret, semper ab eodem repulsus, tandem vindictæ locum dederit. Hunc, veluti veteranæ militiæ Ducem, longo agmine comitantur ceteri, *Albinus* scilicet *Weisnisch. Land-Chronick. Tit. XXI. p. 265.* & ex eo *Dresserus in Chron. Sax. Moller. Annal. Freib. p. 102. Spangenberg. in Chron. Mansfeld. & im Adel Spiegel P. II. L. XI. c. 31. p. 220. Binhardus in Chron. Thur. L. II. p. 10. Tobias Schmidius in Chron. Cygneens. P. II. c. 1. p. 226, Birck. S. H. S. XLI. p. 421. Gottfrid. in Chron. Hist. P. VI. fol. 667. denique Seth. Calvisius, Conradus Kauffungen, inquit, olim, cum Frederico Electori militaret, captus fuerat, & non ab eodem redemptus, quod tamen aliis, (Nicolaum Pflugium imprimis intelligit) præstiterat : Igitur se ipsum redemerat quatuor millibus aureorum, eam pecuniam reposcebat ab Electore, &c. in *Opere Chronologic. fol. 796.**

(9) Ita Mich. Boiemus in uita Alberti III. existimat, cum quo consentit Georgius Fabricius in *Elect. Saxon. p. 22.* adeoque sibi ipsi non constat, quod enim supra de redemptionis pretio, id h. l. de negatis Kauffungo stipendiis intellectum cupit. Reliqui causam commissi criminis ficco prætereunt pede : Mutius certe in *Chron. Germ. L. XXIX. apud Pistor. p. 301.* se eam nescire, aperte fatetur.

V.

Ea pariter quodammodo vacillare nobis videntur, quae vel de Conradi minis, (1) quibus vehementius in Electo-

lectorem invectus dicitur, vel de ipsius longissimo exilio, amissis ereptisque illi in Misnia agris, (x) hinc inde spargi videas.

(.) Absit a nobis, ut Kauffungum ab omni minaci sermone absolvere velimus: illud tamen veritate prævia etiam h. l. fateamur oportet, a quibusdam Historicorum quandoque huiusmodi de nostro proponi, quæ, ut in dubium vocentur, omnino digna sunt. Inter hæc etiam illud relatum volumus, quod *Albinus* de asperrimis Kauffungi dictariis habet, qui, dum præ ceteris liberalius sibi hac in parte indulget, & verba Conradi, quibus Electorem momorderit: *se hanc injuriam non in subditis Friderici, verum in ipso Principis sanguine ulturum esse*: & insimul responsionem, qua ab eo exceptus fuerit: *Kunz/siehe/dasß du mir die Fische in dem Teich nicht verbrennest*/ adducere non veretur. Alii, ut *Fabricius* in *Orig. L. VII. p. 770.* & *Mutius* l. c. lenius paulo de hoc judicant. Disputator Lipsiensis, quin Albini sententiæ adstipuletur, parum dubitat.

(x) *Prædia Kauffungiana*, supra ad Aphor. I. allata, nolumus jam denuo repetere: potius aliorum opiniones, quibus ille iisdem expulsus, & postea exilio multatus asseritur, hic prolaturi. Inter eas consideranda venit Fabricii, qui l. c. arcem *Coram & Calenbergum* Conrado ademtum fuisse existimat, a qua parum abludit *Huldrichus Mutius*, l. c., nec ceteri dissentiant, utpote *Spangenberg.* in *Chron. Mansfeld. c. 333. p. 389.* *Naclerus*, una cum *Munstero*, ille *Chronogr. Volum. II. Generat. 49. p. 1097.* hic *Cosmograph. L. III. c. 426. p. 1004.* *Sethus Calvisius* in *Opere Chronolog. p. 796.* *Albinus* l. c. *Æneas Sylvius*, eum per injuriam *Friderici* patria hereditate privatum esse

esse contendit. in *Europa* apud *Freher T. II. Rer. German. p. 70.* quod tantæ alias fidei Virum scripsisse pudeat ! Quorsum vero, & ad quem noster confugerit, denuo varie diceptatur : *Albinus* Kauffungum ad *Vicethumios*, in Bohemia tum temporis morantes, sese fuga proripuisse perhibet, eoque ipso a *Georgio Fabricio* discessionem facit, qui eam regionem non numero plures *Vicethumios*, sed tantum *Apollonium*, reliquos *Lusatiam* petiisse, commemorat. Contra uero, inverso ordine, *Fabricius* in eo alienus est ab *Albini* sententia, dum nostrum quidem in Bohemiam, speciatim *Isenbergum*, non tamen ad *Vicethumium*, se contulisse tradit, *Orig. L. VII. p. 770.* Sed de his caute agendum, nec omne temere Kauffungo exilium denegandum esse, ipsum difficile rei hujus, in quo versamur, caput nos admonet.

VI.

Quin potius nobis, qui ex LITERIS (λ) *Friderici II.* meliora edocti sumus, alia mens inhaeret. Illæ enim, cum debita *Conrado Kauffungo* ex asse soluta fuisse, demonstrant, (μ) tum contra ea omnia, quæ de reliquis eius incommodis (ν) referuntur, quippe fama et incertis vulgi rumoribus fundata, profundo silentio involuunt.

(λ) Quid hoc loco per *Literas* Electoris indigitemus, paucis

paucis expediendum est. Scilicet, plagiario nostro anno MCCCCLV. de vita sublato, procures nonnulli in quorundam Principum aulis varia, quemadmodum ejusmodi casu id fieri solet, judicia de scelere & morte ipsius laturi, alii justas nefario homini poenas inflictas esse: secus alii pronunciabant. His, quibus, addito hinc inde fabularum cumulo, res aliter, ac evenerat, denunciabatur, Elector, scrupulum sinistre judicantibus exempturus, totam rei gestæ historiam satis prolixè per literas publicas explicuit, iisdemque diversas uel *Apochas*, vel alia, quæ huc spectare videbantur, documenta annexere voluit. Tantum hæc nostro, quem suscepimus, labori robur afferunt, ut, si iisdem destituti essemus, nihil certi, nihil solidi nos in describendo Kauffungi plagio definire posse fateamur. Quare illæ nobis hoc in negotio instar cynosuræ alicujus & Lydii lapidis erunt: His ducibus diversas Scriptorum sententias ac abstrusas difficultatum molestias, pro ingenii viribus, examinare conabimur. Illud præterea addimus, quod insignis rerum Saxonicarum Scriptor, ANTONIVS VVECKIVS, primus omnium easdem formis excipere & publici juris fieri curaverit. Excerptis enim illas anno MDCLIX. e Tabulario, quod *Vitembergæ*, (non *Dresdæ*, ut denuo perperam *Disputator Lipsiensis* judicat,) asservatur, quod adeo quidem verum est, ut & ipse in *Descriptione Dresdæ P. II. Tit. I. p. 124.* illud confirmet. Istas quoque una cum Actorum Capitibus eo in loco repositas esse, Vir spectatæ fidei, & omni exceptione major testis, *ὁν ἐν ἀγίοις*, C. S. SCHVRFLEISCHIVS, in Epist. MSC. ad *Tenzelium* exarata, & ab Excellentiss. DN. D. PRAESIDE nostro benevole nobiscum communicata, prodit. Hanc, cum & Historiæ nostræ veritatem, & alia, quæ huc pertinent, admodum corroboret, apponere lubet:

VILHEL-

VILHELMO ERNESTO TENZELIO.

Actorum capita, quae efflagitas, in tabulario arcis suo reposita loco asservantur, quae uidi et perlegi, sed non descripsi. Illud recordor, in causa publici Kuffungiani criminis sententiam dixisse iure Consultos Lipsienses, Fridbergenses in Veterauia et Halenses, atque uno omnes animo et uoce capitis damnasse. Rei iudicatae argumenta addita sunt, quae Kauffungi scelus et perfidiam, et Historiae ueritatem confirmant, certe scrupulum dubitandi eximunt, et fidem rei gestae augent. Ego ceteroquin nihil recuso, nihil denego, quod eiusmodi sit, ut ex rebus fortunisque meis suppeditari possit. RVDOLPHVS, et MVLLERVS, alter apud Vos Gothae, alter Vinariae, fidem Tibi facient, me nihil ex actis illis descripsisse, et in Commentarios retulisse aut excerpisse.

(μ) Kauffungo omnes IMPENSAS, quas durante intestina fratrum discordia erogauerat, restitutas fuisse, tum ipse *Electōr* in literis modo laudatis, tum et *Conradus* in Apocha, *Friderico* exhibita, liquido ostendunt. Ille hunc in modum, teste *Antonio VVeckio* P. II. Tit. I. p. 166. differit:

FRJEDERICH von Gots Gnaden /
Herzog zu Sachsen / 2c. Landgraff in Döringen /
und Marggraff zu Meissen.

Aldenburg am Sonnabende nach Jacobi /
Anno Dni etc. 50. quinto.

Müßern fründlichen Dienst zuvor / und was wir liebs und guts vermögen. Hochgeborner Fürst / lieber Sohn 2c. Uns ist fürbracht / wie bie uwer Liebe und dorch uwer Lande und Fürstenthumb erschollen sie / under viel Reden / die wider und fortgetragen werden / wir sollen Eungen von Kauffungen eyn mergliche Zal Geldes schuldig sien / er möge der an uns nicht erlangen / er sie derhalben mit uns ins Recht gangen / das Recht werde

D

werde ym verzogen/ und müße rechtlos bliben / wie dann solche Worte in wieter erstreckung haben gelutet / das uwer Liebe im verstehen möge / das die der Wahrheit solch Rede an uch nicht bracht sie / Thun wir uwer Liebe wissen / daß wir Eungen / umb siner Dinstes willen / etlich Geld schuldig waren / des und darüber etwas mehr Im zu siner Besserunge / zu sinen Uffkommen wir In vergnüget han / uud entrichtet / als Jhe das us dieser ins geschlossen Abeschriffte (⊙) siner besiegelten Quitanz Uns übergeben / vernehmen werdet.

Hic eandem rem magis perspicue sic enunciat :

Sign. ⊙

Kauffungs Quittung

Daß Er von Churfürst Fridrichen zu Sachsen aller Geld-Schulden vergnüget.

Ich Eung von Kauffungen bekenne für mich / myne Erben und Erbnehmen / und thu kunt mit diesem mynem Offen Briewe gein allermeinglich / daß mich der Irleuchte Hochgeborne Fürste und Herre / Herr Friedrich / Herzog zu Sachsen / des Heil. Römischen Ruchs Erzmarschalg / Landgrave in Dbringen und Marggrav zu Witten / myn gnädiger lieber Herr / uff hute dato diß Brides aller Geldschulde / die mir sine Fürstliche Gnade für Dinst / Pferde / Harnasch / und NB. alle ander myne Schaden / der Geldschulde halben restheren / wie / wo und in welchen enden ich die von siner Gnaden wegen bis uf diesen hutigen Tag empfangen habe / schuldig gewest ist / gütlich und wohl zu Danck das mir gnügt uf gericht und bezahlt hat / Und ich sage für mich / myne Erben und Erbnehmen den genannten mynen gnedigen Herren / Herzog Friedrichen zu Sachsen / und siner Gnaden Erben und Nachkommen alles sollichs Geldes gont / ledig und loß / mit und in Krafft dieses Brides / und ab hinfürder eyne Briewe oder Geldschulde für dato dieses Brides gegeben /

gegeben/ sine Fürstliche Gnade / oder seiner Gnaden Erben belangende bie mir oder sunst irgent funden werden/ mir ader mynen Erben zu haldende und berürende/ die sollen alle vernicht/und absten/und von jedermenniglich ganz crafft und machtloß gehalten werden/ ane geverde/ zu urfunde mit mynen hieruff gedrucktem Insiegel für mich/ myne Erben und Erbnehmen wissentlich versiegelt und gegeben zu Aldenburg am Dornstag nach Galli anno Dni m^occcc^ol quarto.

Ex his igitur patet, quam longe ii a scopo aberrauerint, qui supra ad Aphor. IV. nescio quantum redemptionis pretium, quanta stipendia bellica, Conrado nostro nondum ab Electore soluta, somniarunt.

(v) Merito illorum sententias in dubium uocamus, qui Kauffungum, posteaquam se propria pecunia redemerat, propter minas, quibus Electorem laceßiuisse fertur, et agris suis eiectum, et exilio punitum fuisse existimant, siue id anno MCCCCL, siue sequenti factum sit. Conf. Aphor. V. Si enim id malignus iam multis ab hinc annis ante perpetratum plagii scelus nostro accidisset, quod ei uulgo accidisse dicitur, non uidemus, quid obstiterit Electori, quo minus haec talia, imprimis cum eo ipso delicto Kauffungiano illustrando magnum robur addi potuisset, ad aulas aliorum deferri uoluerit. Quin et illud absolum, nec prudentiae ciuili congruum esse uidetur, hominem dari perduellem, extorrem, cum pessimis patriae proditoribus collusorem, (Vid. *Albinus Tit. XXI. Meißn. Land Chron. p. 266. Dresserus Chron. Sax. p. 443. et Criticus T. III. Qu. 40. p. 521.*) denique, ut multa paucis exprimamus, infensissimum Principis hostem: et nihilo secius eundem in ditionibus illius, a quo ante eiectus fuerat, tanta adhuc auctoritate ualere, ut et ipse Princeps ad eligendos arbitros illius pertinacia persuaderi posset: quae duo quomodo in Kauffungo nostro conciliari queant, nemo facile perspiciat. Ita-

que illos tutiori uia incedere arbitramur, qui nec omnem Kauffungo fugam denegant, nec longa annorum serie eandem metiuntur. Nos sane, Electoris literas secuti, nihil aliud, quam Conradi fugam, si uel maxime aliqua statuenda, non nisi duarum hebdomadum interuallo ipsum plagium praecessisse, colligimus. Die enim 25. Iunii eum, in salutato Friderico, ex urbe Altenburgensi, quo ex consilio ac mandato arbitrorum uenerat, egressum, mox uero d. 7. Iul. eodem anno MCCCCLV. ex arce, urbi contigua, Principes Electoris iuniores rapuisse, eadem literae haud obscure indicant: quemadmodum id etiam ex inferius dicendis constabit. Praeter haec nobis calculum suum pariter addit *Michael Boiemus*, qui, in uita Alberti Animosi, *coquum* SCHVVALBIVM tantum 14 dierum spatium in aula Friderici, quo se statim, expulso Kauffungo, contulerat, uersatum tradit. Hinc omnis rei cardo, ut breuiter et in compendio controuersiam hanc completamur, in eo uertitur, ut Scriptores, quos ad citatum Aphor. recensuimus, *uel* Kauffungi fugam ad satis longum temporis spatium ante commissum atrox facinus extendant, (quod plerique affirmare uidentur,) *uel* ad duas tantummodo hebdomadas reuocent: Si de *hoc* istis sermo fit, facile nos consentientes habebunt: sin *prius* admittant, non possumus aliter, quin ab eorum partibus, non exiguis commoti causis, paulisper recedamus.

VII.

Quae cum ita sint, operae pretium nos facturos esse existimamus, si relictis supra adductis sententiis in praesenti alium

aliū, eundemque uerum Kauf-
fungiani sceleris fontem, intempesti-
uum scilicet habendi studium, con-
stituerimus: quippe quo is inflam-
matus, illud, quod ab Electore ad
certum tempus et certa lege acce-
perat, (ξ) sibi posterisque suis perpe-
tuum ueluti ac constans uindicare
ausus est.

(ξ) Kauffungo nostro omni iure acclamari posset,
quod uulgo de aqua turgidis pronunciatur:

*Quo plus sunt potae, plus sitiuntur, aquae,
nec inepte illud Plautinum huc faceret:*

Fere maxima pars morem hunc homines habent:

quod sibi uolunt,

*Dum id impetrant, boni sunt; sed, ubi iam penes
se habent,*

Ex bonis pessimi et fraudulentissimi fiunt.

*In Ca-
ptiv.*

Act. II.

Scen. 1.

Cum enim ille a Friderico II. Principe uere Placido, agros non-
nullos, *Schvickershanium* nempe, *Cribensteinio* insertum, cui
VVeckius in Discr. Dresd. P. II. Tit. I. p. 122. Ebrenbergum addit,
flagrante tum temporis fraternorum animorum dissensione,
ea lege accepisse, ut pace patriae restituta, eosdem ultro,
ubi suos, in Thuringia his turbis pariter amissos, recupera-
set, legitimo possessori, Apollonio Vicethumio, traderet,
an tum abfuit, ut promissis, seposito belli tumultu, steterit,
ut potius et suos in Thuringia, et Vicethumii simul in Mis-

nia retinere non ueritus sit. Audiamus modo Electorem haec talia diserte commemorantem:

Uns Recht sind wir mit ihm gangen/nicht von Geldschulde/sondern
 erlicher Dörffer wegen/in unsern Fürstenthumb zu Nissen gelegen/
 die ern Apel Bisthumb zu Tanrode waren/die wir Cungen ege-
 nant zustehen lieffen mit Unterscheide/ zu Wiederstattung andes
 Dörffer/die er im Lande zu Döringen liegende hatte/ und er dorch
 ern Apel igund genant/ in den vergangen Kriegisleufften entwe-
 ret was/ also daß er die Dörffer/ ern Apel zugehörig/ im Lan-
 de zu Nissen gelegen/ innen haben solte/ der genissen und gebraus-
 chen/ so lange daß sine Dörffer/im Lande zu Döringen gelegen/
 wieder zu sinen Händen qvemen/ (D) Es worden die Kriege
 durch unser Oheimen und Schweger von Brandenburg und Hes-
 sen/ und ander Unser Gründe abgetragen/ hingelegt und entrich-
 tet/ als Ir wisset/ und dobie unter andern beteldingt/ daß jeder-
 manne das sine was er von Dörffern/ oder Güttern in den Krie-
 gisleufften verlohren hätte/ wieder ingegeben solte werden/ Cung
 egenant uf solch richtung erlangte sine Dörffer im Lande zu Dör-
 ringen und vermeinte die Dörffer im Lande zu Nissen/ die ern
 Apels/ und Im zu Wiederstattung dorch uns ingetan waren/
 nicht zu entreumen/ noch an ern Apel lassen zukommen/ sondern
 um die zu Lehngute zu behalten/wiewohl er keine Brive dorobir
 in der forme von uns hatte/daß die Dörffer sin Lehngut sien sol-
 ten. Worden wir durch unsern lieben Bruder Herzog Wilhelm
 mit Schrifften und mündlich und auch ern Apel ersucht/ zu schaf-
 fen/ daß die Dörffer/ ern Apel zugehörig/ im Lande zu Nissen
 gelegen/nach Innhalde der Richtung von Cungen an ern Apels
 Hande qvemen/ und wiewohl Wir vil Bließ dobie hatten und
 die Cungen gütlich ersuchung taten/ so kunten Wir/ sine Grün-
 de/ und sunst nymands/ das zu thune In vermögen/ daß er sich
 zu endrungen der Dörffer gebe/ und der Richtung/ zwischen Un-
 sern lieben Bruder und Uns beteldingt/nachgangen wörde/ Ist
 er Apel Bistum in sine Dörffer in unserm Fürstenthumb zu Nis-
 sen ges

sen gelegen/ wieder gesagt/ und hat die in sine gewehre genommen / 2c.

a quibus nec ipse Kauffungus in literis quibusdam, eam ob rem Electori exhibitis, dissentit:

Sign. D

Sunk Kauffungus

Schein und Reuers wegen des ad interim eingethanen Guths Schwickershann und Zugehörungen.

Ich Sunk von Kauffungen zu Koffungen geseffen / bekenne öffentlich mit diesem meinem offen Brieffe/ gen allermenniglich/ die ihn sehen oder hören lesen/ Als der Durchleuchtigste Fürste und Herr/ Herr Friedrich/ Herzog zu Sachsen/ des Heil. Römischen Reichs Erz-Marschalch/ Landgrave in Thüringen/ und Marggraff zu Meissen/ mein gnädiger lieber Herr/ durch seinen Voitt zu Eisenigk/ die Güter und Dörffer ern Apeln Bisthums zu Tharode/ gen Kriensteine gehörende/ als Schwickershann mit den andern/ und der Frauen ern Apels obgenannt Mutter zu Leibgedinge nicht verschrieben sind/ an mich hat lassen weisen/ und gewere sehen/ der nach meinem Nuze und Nothdurfft zu gebrauchen/ biß so lange daß mir seine Fürstliche Gnade eines rechtlichen oder gütlichen Austrags meiner Sachen gegen Ern Apeln hat geholffen / Darumb habe ich seinen Fürstlichen Gnaden mit Handgebenden Treuen/ an eines rechten Eydes statt gelobet und versprochen/ So mir die Sachen gegen Ern Apeln/ in ob geschriebener massen/ durch seine Gnade oder die seinen eines Rechtlichen oder gütlichen Austrags wirdet gehülffen/ und die zu Ende bracht/ Alsdenne soll und will ich derselben Güter und Dörffer Schwickershann mit den andern zum Kriebensteine gehörende/ und der Frauen zu Leibgedinge nicht verschrieben sind/

Sies

Seinen Gnaden williglich und lediglich wieder abtretten/die ohne alle Wiederrede einreumen/ und mich der gänzlichlichen wieder verzeihen/ und ausser alle argelist hierinne gang ausgescheiden. Des zu wahrer Urkund habe ich obgenanter Conrad von Kauffungen/ mein Innsiegel für mich und meine Erben/ für die ich mich hierinne mit verschreibe/ mit rechter Wissen an diesen Brieff lassen drucken/ der gegeben ist zu Meissen/ nach Christs Gebuhrte/ XIII, und darnach in dem XLIXten Jahre/ am Sonnabende in der Heiligen Osterwochen. vid. *Veckius* l. c.

VIII.

Igitur Kauffungus, auaritiae uitio infectus, fidem Friderico datam perfide uiolauit, nullis amicorum, Electorisue precibus cessit, nec, cum iam agris Vicethumianis sese expulsum uideret, ad meliorem frugem rediit, donec tandem res haec et tota controuersia Iudicum Compromissariorum (o) fidei, utraque parte in id consentiente, fuerit demandata.

(o) Nostro falsissime persuasum erat, Fridericum in culpa esse, quo minus *Vicethumii* in Misnia pagos ac praedia diutius possederit. Quare iniuriam ab eo sibi factam esse ratus, Electorem hinc inde, coram uariis Misniae proceribus, clam iniquitatis alicuius accusauit. Placidissimi animi Princeps hasce militis machinas facili negotio retundere potuisset
fed,

sed, ut et maleuolorum quorundam calumniis ob ex ponere-
tur et iniustae ipsius Kauffungi postulationes omnibus pa-
tefierent, idem ille una cum Conrado quatuor arbitros de-
legit, qui nullo personarum habito respectu, rem paulo ac-
curatius secum perpenderent, et laudum destinato die, (25.
Iunii) loco publico, *Altenburgi* scilicet, dici iussit, ubi tamen
Conradus, pertinaciter excipiendo et frustraneos uerborum
circuitus inspergendo, uaria desperatae causae diuerticula
quaesuit: quemadmodum ex iis, quae Fridericus in literis
suis porro recenset, abunde cognoscimus:

Darum so vermeinte Cünze von Kauffungen/ Uns in Ansprache
zu haben. Nu wolten wir Ihm der rechten derhalben nicht vorsin/
noch sine Klage enthören/ Wir haben Uns mit ym uff vier gewil-
lete Schydesrichter/ der wir und er eintrechtiglich eynig sind wor-
den/veranlast/ Uns in Rechte umb die Dörffer noch unser schrift-
lichen schuld und siner Antwort/ auch noch siner schriftlichen
schuld und Unser Antwort/ was unser izlicher teyle für zu wenz-
den hätte/ mit ym lassen scheiden/ als Ir das in dieser Ingeschlos-
sen Abschrift (8) des Anlas auch verstehen werdet/ Dieselben
Unser scheiderichter/ im Anlas bemeldet/ haben sich des Rechten
uff solch schulde und Antworthe/ die sie von uns beyden theilen uff-
namen/ferne und wihet erfragit/ zu Magdeburgk/ zu Fredebergk
(non Freibergae ut *Paullini in Annal. Isenacens. p. 119. errore du-*
ctus putat) und Lipzck/die Schepfen und andere Rechts verstendi-
gen sich rechts unterwisung lernen lassen/und uns beyden teylen ei-
nen tag uff Dienstag Johannis Baptistae an der Herberge uff den
Abend zu Altenburgk zu sien/ und uff Mittwoch darnach uff Un-
ser Schloß daselbs des Rechten zu warten gesetzt/dazu wir uff bey-
de theile sind kommen/Wir haben durch unser fründe die schyde s-
richter in gebörligkeit umb das recht das gehen zu lassen bitten /
wir wolten denn gehorsam sien/ Cünze von Kauffungen hat das
Recht in sinen Uermute dorch sich selbst gewiddert/ und durch
vil unbilliger Intrege verhindert/und durch sine verdächtige Hins-
derliste und böse meynunge gestopffet/ als ir vernehmen werdet.

Exstant insimul eam in rem *documenta*, ab eodem *VVeckio* l. c. annexa, et *Signo* (♂) notata, quibus et utriusque in eligendis Arbitris consensus, et dies, uel Terminus, ut uulgo dicitur, peremptorius, euidenter admodum comprobatur:

Anlaß oder Compromiß.

zwischen

Churfürst **RIJCKDRIJCKSEN** zu
Sachsen und

Kunzen von Kauffung.

ZU wissen/ daß uff hute Dornstag nach Galli der mynnern
Jal/ in vier und funffzigsten Jahren hie zu Aldenburg
durch uns **JÖRGEN** von **HUBEWITZ**/ Dechant
zu **Wissen**/ Cankler **JÖRGEN** von **BEUNBURG**/ **HAN-**
SEN von **MAITZ** und **JHANN** von **ELNITZ**
Ritter/ gewillte schydes Richter/ von dem Iruchten/ Hochge-
bohrnen Fürsten und Herrn/ Herrn Friedrichen/ Herzogen zu
Sachsen/des Heil. Römischen Reichs Erz. Marschalch/ Landgras-
ven in Odringen/ und Marggraffen zu **Wissen**/ unsern gnädig-
gen lieben Herrn/ an einem/ und Kunzen von Kauffungen am an-
dern teil beteidingt ist/ von schulde und Zuspruche wegen/ so un-
ser gnediger Herre zu Kunzen von Kauffungen/ und Kunz von
Kauffungen wiederum zu unserm gnedigen Herrn meynt zu ha-
ben und zu setzen/ der sie von beiden teilen hie uns mechtiglich sint
bleiben/ sie noch schulden und Antworten daruß zu entscheiden/
Als nemlich/ es soll unser gnediger Herr sine schulde/ so viel er
der zu Kunzen von Kauffungen meynt zu haben/ bynnen den
nächsten vier Wochen/ von hute an zu rechnen/ schriftlich setzen
und machen/ und die uff Dornstag nach Martini schiessen hie den
Münzmeister gein Fryberg schicken/ (per hunc autem mone-
tarium

tarium nullum alium, quam NICOLAVM MONHAVPTI-
 VM, uulgo Nicol Monhaupt/ prouinciarum, quae Frideri-
 ci II. legibus gubernabantur, Praefectum et Capitaneum in-
 telligimus. Eodem enim anno MCCCCLIV, eodem Mo-
 netarii titulo a *Caspere Schonbergio*, Misenensi Episcopo, in li-
 teris, quas ad *Monhauptium*, imaginem, B. Virgini sacram,
 exstructurum dedit, insignitur. uid. *Moller. Theatr. Freib. c. VI.*
pag. 439. et Spangenberg. vom Geschlechte derer von Molsdorffe.)
 desgleichen Kung von Kauffungen sine schulde/ so er zu unsern
 gnedigen Herren meynt zu haben/ binnen denselben nesten vier
 Wochen/ als obin berürt ist/ auch schriftlich ein/ und die by den
 Münzmeister zu Freyberg uff Dornstag nach Martini bestellen
 soll/ So sollen unsers Gnedigen Herren schulde Kungen von
 Kauffungen Bothen/und Kungen von Kauffungen schulde unsers
 gnedigsten Herren Bothen/ durch den Münzmeister geantwor-
 tet werden/ die also an jechlichen theil zu bringen/ darnach sol uns-
 ser gnediger Herr Kungen von Kauffungen schulde/ und Kung
 von Kauffungen unsers gnedigsten Herren schulde/ jeglich Teil
 aber vier wochen innen behalten/ unser Gnediger Herr sine Ant-
 wort uff Kungens schulde/ und Kung sine Antwort uff unsers
 gnedigen Herrn schulde schriftlich thun/ und darinnen so sol je-
 lich teyl solch schulde und Antwort uff Dornstag nach unser lies-
 ben Frauen tag Conceptionis, bie den Münzmeister zu Freyberg
 senden/ der alle dieselben schulde und Antwort ufnehmen/ und
 in unsers gnedigen Herren Canzlie den obgenanten siner Gna-
 den Canzler antworten lassen soll/ derselbe er Zorge von Hugewig
 die danne ufnehmen/ die er und die andern sine mitschiedsrichter
 darnach auch vier wochen/ das ist/ nemlich biß uf Dornstag nach
 der heiligen drier Könige tage/ innen haben/ unsern gnedigen
 Herrn und Kungen von Kauffung bynnen des tage setzen/und sie
 mit recht daruß entscheiden sollen/ und wie sie also durch recht ent-
 scheiden werden/ deme sollen beyde teyle ane Wegerung Folge
 und gnug thun/ und an Hinderang nachkommen/ Als sie uns
 E 2 das

das von allen syten glaublich zugesagt und versprochen haben/ alle geverdte hierinne gang usgeschlossen/ doch ungeverlich ab sie hieröber erleugung durch recht begeben/ und eyn teile ader beyde uslendisch sien/ oder sunst durch erhafftige Noth daran verhindert würden/ das sulte iglichen theile an sinen rechten unschedlich sien. Hieruff sollen beyde teyle aller sachen gütlich gesünet/ und gericht sien/ und die Bürgen/ so für die Gefangen verhafft weren/binnen des ungemannt bleiben/ des zu Urkunde und Wissenschaft sind dießer Bedeln zu eyn leite gemacht/ und iglichen teile eine versiegelte gegeben/ mit unser obgenanten schiedesrichter Insiegeln/ Geschehen als ob geschrieben stet.

IX.

Inde, cum bene intelligeret, se nec iustitia causae, nec aperta ui Electori parem esse, totus in suas artes uersus, opportuna exequendo sceleriloca (π) occasionesque, quibus et introitus rapturis faciliior, et exitus iidem feliciior redderetur, sedulo circumspexit.

In Catil.
c. 1.

(π) Kauffungus, Sallustiani moniti memor, prius, quam quis incipiat consulto, et ubi consuluerit, mature facto opus esse, iam omnes uias, omnia, quae modo cunque poterat, media auferendi de arce Principes mente sua uoluebat, mox propositum sibi nefas in effectum daturus. Hinc idem ille omnis astutiae architectus sese, die supra commemorato, Alten-

tenburgum eum in finem confert, non ut laudum, a Iudici-
bus Compromissariis pronuntiandum ea, qua decebat, mo-
destia expectare, uerum ut inter haec negotia, nullo fraudem
suspicante, uniuersos arcis recessus, et Principum conclauia
accurata oculorum animique lance contemplaretur. Sic
itaque noster, ex uno delicto in aliud prolapsus, exemplo
suo sapientis *Senecae* uerba confirmauit:

Per scelera semper sceleribus tutum est iter;

quod eo melius ex iis patebit, quae *Fridericus*, militis no-
stri uasritiem descripturus, porro profert:

*In Aga-
memn.
Act. II.
v. 115.*

Als wir nun das Recht nicht erlangen mochten / sind wir mit un-
sern Frunden und Räten bißyt in unser Gemach gangen / mit zu
geratslagt / was nu in deme fürzukunft / und uns allerbequemst
wäre / diewile wir rat an den Unsern suchten / Ist Cunz mit etli-
chen sinen Zulegern uff unsern Schloß zu Altenburgk herumbe-
gangen / alle Gänge / und wo unser lieben Söhne Schlafgemach
wäre / die Höhe der Fenster abgenommen / und alle dinge zu full-
bringung seiner übelstat / die er in seinen Herzen verborgen trug /
eigentlich abersehn. Dobie zu mercken ist / daß Cunze nicht umb
des Rechtes willen zu warten / sondern wege zu sine In und
Ußfart zu suchen / wie er an unsern lieben Söhnen obel geton kon-
te / kommen was / des wir an ym kein besorgen hatten / Nachdem
er Unser / unser Söhne / unser Lande und Lüte ny kein Stunde
noch Tag unsicher / und unser Voigt und Amptmann uff denselben
unsern Schlosse zu Altenburgk gewest / doselbs and hernachmals
zu dickermal viel gutts und Zulegung ym dorch Uns und die Un-
sern gescheen ist / alles nf guten Glouben und Vertruwen / die
wir zu ym für andern hatten.

X.

Quin et non ita longe post, eodem qui-
dem

E 3

dem anno MCCCCLV. (e) VII.
Iul. (σ) media fere nocte (τ) quae D.
Kiliani festum praecedat, adhibitis
sceleris fociis, (υ) et absente tum tem-
poris Electore, (φ) ARCEM AL-
TENBVRGENSEM (χ) scalarum
nexilium, (ψ) et serui alicuius, (ω)
quem uespertino tempore illuc bo-
na, ut uidebatur, fide miserat, auxi-
lio ascendit.

Secuti denuo sumus uestigia Friderici Placidi, ita loquentis

Sonnu Cunk in deme sich gesettiget hatte/ fügte er sich vom ge-
sagten Tage/ Uns ungegrüßet/ in sine Herberge/ und fürder
nach seiner Nothdurfft uß unser Stadt/ uff Montag Sante Kyllis
ans Abend darnach umb die eilffte Stunde in unsern Abwesen/ do
unser lieben Söhne in irem Schlaffgemach ruheten/ Steig Cunk
von Rauffungen und ander sine Nachfolger/ der Name wir uch
in dieser ingeschlossen Zedel (♀) zu erkennen geben/ in unser
Schloß Altenburgk/ uff Garleitern die ym durch eynen seiner
Knecht / den er zu vor am Abend uff Schloß in gülichen sinen
Gewerbe schickte/ an ein hohes Fenster anbracht worden.

(e) Consentiant hac in re nobiscum *Paulus Langius in
Chron. Citicens. apud Pistor. T. I. Rer. Germ. p. 69. Spangenber-
gius in Chron. Mansfeld. c. 333. p. 389. Albinus Meißn. Land-
Chronick Tit. XXI. p. 267. Laurentius Peccensteinus in Prosop.
Vitikind. famil. p. 15. Michael Boiemus in uita Alberti III. p. 7. ap.*

C. S. Schurzfleisch in *Disp. Histor.* XXIX. Sethus Caluissius in *Op. Chronol.* fol. 796. Dresserus, *Chron. Sax.* fol. 443. Binhardus, *Chron. Thuring.* L. II. p. 10. Tob. Schmidius, *Chron. Cygn.* P. II. c. 1. p. 226. Gottfridi in *Chron. Histor.* P. VI. f. 667. Zeitlerus in *German. Non-antiqu.* P. I. c. 6. p. 146. Anton. VVeckius in *Descr. Dresd.* P. II. Tit. I. f. 123. Sebast. Mullerus *Annal. Sax.* f. 30.

Contra uero ab horum opinionibus recedit Elias Reusnerus, in *Stemm. Vitikind. Genealog.* p. 42. qui raptum Kauffungianum ad annum MCCCCLIV. refert, eumque errorem paulo post p. 47. denuo propagat. Georgius Fabricius, dubius ac incertus animi, nunc in *Orig. L. VII.* f. 773. annum M CCCC LIV, nunc alio in loco, *Annal. Misn.* L. II. f. 65, LV. statuendo, hinc inde fluctuat, quem pro more suo sequitur Birckius *S. H. S.* XLI. p. 422.

(σ) Hic paucos, qui a nobis deflectant, deprehendas: Fabricius enim c. l. recte Nonas Iulias collocat, quem postea ceteri, utpote Spangenbergius, Albinus, Peccensteinus, Mollerus, VVeckius, alique locis alleg. imitati sunt: Vbi tamen iterum Elias Reusnerus excipiendus uenit, qui l. c. diem commissi plagii ad 8. Iul. reuocat, cum quo pariter facit Mullerus *Annal. Sax.* p. 30.

(τ) NOCTIS silentia alias rebus grauioris ponderis, et consiliis, pro salute ciuium capeffendis, idonea imprimis esse, passim legimus. Inde factum, ut ueteres prouerbii loco haec: ἐν νυκτὶ βεβλή, adhibuerint, eamque ob rem ipsam noctem εὐφρόνην appellare consueuerint. Hinc Lacedaemoniis olim τὸν νυκτερινὸν σύλλογον Sapientissimorum Virorum solennem admodum fuisse, *Plutarchus*, et ipsum Vespasianum Imperatorem noctibus studuisse, *Plinius* commemorant. Nec *Homerus* iis, qui ad clauum Reipublicae, feliciter gerendae, sedent, nocturnas uigilias dissuadet:

*Sympos-
L. III.
Epist. 5.*

Οὐ γὰρ παννύχιον εὐδεν βεβληφόρον ἄνδρα.

L. II. Ili-

Quo utilius autem, quo commodius idem tempus eruditis, ad v. 24. eo op-

Iphig. Aet. eo opportunius haud raro pessimae flagitiosorum cohorti
IV. L. III. esse solet. Quare non immerito, *Euripidi* κλεπτῶν ἢ νύξ
Iliad. *Homero* αὐτὴν κλέπτῃ δὲ νύξ ἀμείνων, atque *Hesiodo.*

Theogon.

v. 33.

Carm.

nupt. v. 33. aliisque aliter audit. *Catullus,*

Nocte latent fures, - - -

L. VIII. dixit, cui *Ovidius* non repugnat:

Metam

v. 82.

Nox interuenit, tenebris audacia creuit.

Quod cum bene nosset *Conradus*, furandi libidine et singulari audacia accensus, e re sua fore arbitratus est, si et ipse obscura caligine usus, intra horam XI et XII. ad arcem Altenburgensem appropinquaret, quemadmodum hoc frequenti Historicorum consensu, *Franci* scilicet, *Spangenbergii*, *Boiemi*, *Albini*, *Dresseri*, *VVeckii*, aliorumque comprobamus.

(v) *Kauffungi socios*, in arcem adductos, et literis Electoris annexos, *Anton VVeckius* l. c. allegat, eosdemque tali ordine recenset:

Sign. ☞

Verzeichniß

Derer /

So mit Kauffungen ins Schloß zu Altenburg
 gestiegen :

Cuntz von Kauffung.
 Hensiel Herdin.
 Wilhelm von Masen.
 Wentzel Trebis Söhne.
 Rußwurm.

Bernhard von Trebin.
 Geveller.
 Wilhelm von Schönfeld.
 Nicol von Forst.
 Albrecht Adolff.

Ex-

Ex horum numero duos praecipue, VILHELMVM quippe a MOSEN, et VILHELMVM a SCHONFELS, Osterlandos Equites, multi rerum Misnicarum proditores recitant. Conf. *Fabricius Orig. L. VII. p. 770. Albinus Meißnisch. Land. Chron. Tit. XXI. p. 266. Mich. Boiemus, in uita Alberti p. 7. Dresserus in Chron. Sax. p. 444. Mullerus Annal. Sax. p. 30. alii-que. Aeneas Sylvius, Kauffungum cum paucis comitibus illuc contendisse, scribit, parum sollicitus, quales et quos ex iis secum attulerit. Paulus Langius, Botho, Mutius, Naclerus, Munsterus, alii, de his nihil habent. Spangenbergius contra, in Chronic. Mansfeld. c. 333. f. 397, Vilhelmum de Mosen non pro socio Kauffungiano, uerum pro Electoris Friderici II. ministro uendit. Personatus Criticus T. III. Qu. 40. p. 529. eo arrogantiae prolabitur, ut, posthabito Friderici testimonio, Conradum quinque tantum satellites in arcem secum attraxisse, existimet. Nos uero publicam facti huius declarationem, pro eo ac par est, sequimur, & decem omnino statuimus, quibus egredientibus sese Ianus Schorveinizius, et, ut uulgo dicitur, Iohannes Schorwalbius, omnis mali promus condus, adiunxerunt.*

(Φ) Eo enim tempore Elector, relictis et Coniuge, et Filiis suis, Lipsiam, cui Criticus l. c. p. 526. Pirnam et Freibergam addit, (quamuis de utraque urbe Scriptores nostri plane taceant,) profectus erat: id quod Fabricius L. VII. Orig. f. 773. in sequentibus declarat: Accidit, ut suorum negotiorum causa Elector Lipsiam iret, Filiosque, Ernestum et Albertum ministris commendaret; cum quo reliqui conueniunt, Albinus l. c. Moller. Annal. Freib. p. 100. Sethus Caluissius Op. Chron. p. 796. Dresserus l. c. VVeckius in Dresd. P. II. Tit. I. p. 123. Hinc, sicuti, ut uulgo audias, occasio fures facere solet: ita eandem Kauffungus pro sua, qua pollebat, calliditate, ubi de abitu Friderici certior factus, committendo plagio opportunam
F obser-

obseruauit, haud dubie socios suos Venusini uerbis allocutus :

Rapiamus amici,

Occasionem de die.

Epod. XIII.

u. 5.

Illa enim, teste Pachymere, anima actionum: in illa momentum L. III. c. conficiendi negotii praecipuum consistit, ut Gualdus alicubi docet: 18. in uit. illam denique, cum semel praeteriit, frustra requirere, summae Pinell. f. dementiae argumentum est, quemadmodum erudite Emmi- 14. Dec. us differit.

V. rer.

Frisic. L.

XLVIII. f.

332.

(X) ALTENBURGVM, Osterlandiae, speciatim Plisnensis ditionis, (hanc enim Osterlandiae quondam partem fuisse, *Albinus Weisn. Land Chron. Tit. XIV. p. 182. monet,*) urbs haud ignobilis, ad Plissam amnem sita, olim Plissenburgum, ut *Dresserus P. V. Isag. Hist. uel Plisne, ut Arnoldus Lubecensis L. VII. c. 18. et ex eo Cranzius uolunt, dicta, originem suam a Chauris, uel Choritanis traxisse fertur. vid. Sigfridus in Annal. suis et Brotusius in Hist. Martisburg. p. 348., quod an ueritati congruum sit, alii iudicent; Peccensteinus sane illius natales uetustiores collocat: Illud tamen affirmare non ueremur, quod Fridericus Barbarossa, teste Arnoldo, Scriptore omnium sententia probo, a Rabodo, Plisnensi Comite, utramque, et arcem, et ciuitatem, simul et terram Plisnensem ingenti pretio emptas, sibi imperioque suo acquisiuerit. Quae uulgo de Burggrauiatu Altenburgico hinc inde sparguntur, quippe incerta, et ob tot Scriptorum dissensiones suspecta, in praesenti data opera, cum id muneris nostri non sit, nolumus attingere: interim tamen obiter notari mereatur, quod Monachus Pirnensis Albertum Degenerem, Landgrauium Thuringiae, ducta in matrimonium Margaretha, Friderici II. Imperatoris Filia, Altenburgensem Burggrauiatum, una cum ipsa urbe et uniuersa Plisnensi ditione, dotis loco, accepisse tradat: cum contra Fabricius, *Annal. Misn. ad ann.**

1315. Al-

1315. *Albinus Meißn. Land: Cron. Tit. XV. p. 195. Peccensteini-*
us, P. III. Theatr. Sax. p. 105. Mollerus Annal. Freib. p. 55. ali-
que, Fridericum Animosum, Alberti Filium, deuictis Parentis
sui sociis, Altenburgum, S. R. I. liberam ciuitatem, anno
MCCCVIII. sub iugum misisse, uno ore profiteantur. De-
nique, ὡς ἐν παρόδῳ, de luxu ciuium Altenburgensium Brotu-
fi uerba c. l. huc adscribimus:

Wenn die Bürger auff's Rathhaus haben kommen sollen / sind
 sie auf niederländischen Sesseln oder Sanftwägen hinaufgefa-
 ren / und wenn sie ein Gepräng und hochzeitlich Fest gehabt / sind
 die Weiber nicht anders / denn auf Teppichen zur Kirchen gegans-
 gen. Conf. *Peccenst. P. III. p. 131. Vrbi arx imminet, de qua*
AEn. Syluius apud Freher. T. I. Rer. Germ. p. 70. ita inquit: Arx
est in Misnia, in alto monte, et abruptis undique rupibus sita, Alten-
burgum Prouinciales uocant: ad radices montis oppidum egregie
munitum & populo plenum iacet: quin etiam Fabricius pro sua, De
 qua valebat, carminis pangendi dexteritate, eleganter ad- *March.*
 modum canit: *Misn. p. 43.*

Bis sex annorum puer alta raptus ab arce est,

Pleissena foecundos qua fluit inter agros.

Hujus olim custodiendae prouincia certis quibusdam
 Praefectis data erat, qua etiam tempore Friderici Placi-
 di, Saxonum Electoris, *Kauffungus* noster, quemad-
 modum id supra iam demonstrauius, defunctus, ma-
 gnanimi nominis sui famam impetrauit: quam tamen non ita
 longe post immuni scelere, (cum eandem, a qua aliquandiu
 hostes coercuerat, arcem ipse hostis ingrederetur,) polluit.
 Apprime hic Altenburgenses incolae iis uerbis compellari
 potuissent, quae quis quondam apud *Liuium Soranis* accla-
 mabat: *Ad arma, pro uestra fide, ciues! Arx ab hostibus L. IX.*
capta est, ite, defendite!

(ψ) Corroborant hanc calculis suis Friderici sententiam, qua miles temerarius *scalis nexilibus* usus dicitur, *Aeneas Syluius* l. c. *Naclerus Chron.* Vol. II. *Gener.* 49. p. 1097. *Munsterus* L. III. *Cosmogr.* c. 426. *Sebast. Francus* im *Deutschen Chron.* p. 256. *Sethus Calvisius* in *Op. Chron.* p. 796. *Fabric. Orig. L.* VII. p. 771. *Albinus*, autoritate *Pauli Grefii* filius, more suo de his quaedam singularia addit, dum *scalas*, ex solido corio constantes, *Kauffungum* in horreo quodam, non procul a *Calenberg*, alii *Kauffungo* proprio, fabricasse existimat. *Meißn. Land-Chron.* Tit. XXI. p. 267. *Huldrichus Mutius* in *Chron. German.* L. XXIX. apud *Pist.* T. II. *Rer. Germ.* p. 301. paulo aliter *Magno*, inquit, itinere celeriter confecto, cum paucis uenit ad arcem, et quibusdam ferreis clavis per muros et rupes ascendit in arcem, inuenitque duos pueros in cubili dormientes, etc.

(ω) Per hunc quidem nullum alium ab Electore, quam **IANVM SCHVVEINIZIVM**, cuius mentionem etiam *Spangenbergius* in *Chron. Mansfeld.* c. 333. p. 389. *Albinus Meißn. Land-Chron.* Tit. XXI. p. 272. et *Mich. Boiemus* in *uit. Alb.* p. 7. faciunt, indigitari, uix dubitamus. Ille enim, cum *Iohanne Schuualbio*, id negotii sibi impositum esse putabat, ut praeparatis et communis castelli fenestris, propositum *Kauffungi*, sociorumque ipsius maturaret. Hic posterior, **SCHVVALBIVS** a *Laurentio Peccensteinio*, P. III. *Theatr. Sax.* p. 133. *Schma-lius* dictus, natione Bohemus, (ita *Criticus* T. III. p. 526. uult,) precibus muneribusque *Conradi*, teste *Fabricio*, eo allectus esse fertur, ut sese in aulam Electoris, ope imprimis amicorum *Conradi*, contulerit, et in eadem paulo post famulitii, uel, ut alii arbitrantur, exiguum culinae administrandae officium consecutus sit: id quod affirmant *Albinus* l. c. p. 266. *Dresserus Chron. Sax.* p. 443. *Binhardus Chron. Thuring.* L. III. p. 11. *Boiemus* p. 7. in *uit. Albert. Seb. Mullerus Annal. Sax.* p. 30. Documenta *Friderici*, quod miramur, de nequissimo homine nihil

nihil plane tradunt. Hinc, fatemur, parum abfuit, quin, silentium Principis secuti, iam recensita Scriptorum iudicia abiecissemus: sed, cum ipsius *Schuualbii* epistola, ad Kauffungum paulo ante commissum facinus clam transmissa, et a *Critico* T. III. Qu. 40. p. 257. publicae luci exposita, nobis obstaret, mutauimus mentem, literasque coqui, declarandi proditionis criminis ergo, hic proferri duximus:

Dem

Ehrbaren strengen JUNCKEN
Curad von Kauffungen uf Kalenberg!

Meinen gynstighlichen lyben Jungfer
zuzustellen zu angenehmen Handen.

Mein willig Dienst sampt alles lybs und gutes zuvor.

Ehrbar Strenger lyber Jungfer.

Als der Churfürst vestigklich peshlossen hat uff morgen
Sundages nach der Trümeß gein Lypz zu wegfarten
mit denn meresten Hofelüten/ och Muntag ufn Abendt
der Canshyler yn ee gelebete in synem Huse usrichten wirdet / sa-
mer mügen dehrby mannichveltige Höfelinge gewesen/ und uffs
Schloß daczumalen allyn der oldte Eßmus Drabandten Dynst/
wellicher ast yn geschleffert magt werdin/ der Pforthyner ist la-
gerich krank / kan ich uch nicht pergin / yn gelubner truwe Uch
selber gewertiglich zu dynen/ undt vwer Anstaltungk gewartin.
Darnach Ihr Bch zu richten. Datum Aldenburg / am Sam-
stag nach Unser Frauen tage / A. W.

HANS SCHWARZE.

Exinde et illud liquet, quod aulici Friderici II. eo tempore in urbe uino somnoque indulserint, eamque ob rem plagario nostro opportunam scelus patrandi occasionem suppeditauerint: quod etiam *Fabrizius* L. VII. *Orig.* p. 771. *Albin. Meissn. Land. Chron. Tit.* XXI. p. 267. *Mollerus Annal. Freib.* p. 100. alii-que statuunt. MINISTRI Principum alias amici et uera regni praesidia *Sallustio* audiunt, nec aliter eosdem *Xenophon* describit: *ἔτι τὸδε τὸ χρεῦσθαι σκῆπτρον τὸ τὴν βασιλείαν διάσωζόν ἐστιν, ἀλλ' οἱ πολλοὶ φίλοι σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον.* Sed *nostros* hoc loco non *fulcra et columnas* patriae, uerum *arundines*, leuesque *cannas*, quae uel tenui aura motae hinc illinc nutant, uocandos esse existimamus. Illi enim, imminente tanto uniuer-sae domui Saxonicae periculo, fidem, Electori sancte promissam, potissimum praestare debuissent: sed, proh dolor! loco fidei seruandae conuiuia epulasque, ab aliis institutas, celebrant, eoque ipso, *Euripidis* pronunciatum firmo ueritatis talo niti, manifesto produnt:

Iugurth.
c. 30. L.
VIII. long.
a fin.

In Alcest.
Aet. I. v.
97.

*ἔτι γὰρ ἵππῳ πάντες ἐν φρονέσει κοιράνοισι,
ὥς τ' ἐν κακοῖσιν εὐμενέας παρεσάναι.*

Vid. Stibl.
in Eurip.
Cyclop.
Polit. V.
c. II. long.
a fin.

Quare is non male ageret, qui, horum exemplis monitus, nullum unquam tam sapientem, tamque prudentem fuisse, disceret, quem non ebrietas mente et ratione priuarit, adeoque *Aristotelis* uerba sedulo secum perpenderet: *ἔτι γὰρ εὐεπίθετος, ἔτι εὐκαταφρόνητος ὁ νήφων, ἀλλ' ὁ μεθύων, ἔδ' ἀγρυπνῶν, ἀλλ' ὁ καθεύδων.* Sed mittimus haec, et postremo alios, qui aliter sentiunt, et neglecto Schuualbii nomine *Paedagogum*, seu morum Magistrum, Principibus instituendis praepositum, cum Kaufungo conspirasse, autumant, breuiter saltem contem-
mur. In his *Aeneas Syluius* ap. *Freher.* T. II. *Rer. Germ.* p. 70. referendus est, cum quo ceteri, utpote *Naclerus*, *Chron.* Vol. II. p. 1097. *Seb. Francus* im *deutschen Chronico* p. 256. *Munsterus* Lib. III. *Cosmogr.* c. 426. p. 1004. colludunt.

XI. Post-

XI.

Post haec, ubi iam arcem ingressus erat, ocyus scalas ligneas, ($\alpha\alpha$) quae non inepta sibi inuicem iuncturae respondebant, humiliori pariter ac commodiori loco applicat: quo facto iuniorum Principum ($\beta\beta$) conclave adit, illosque, e lectulis perfida manu extractos, ad ministros suos, ($\gamma\gamma$) sub radicibus arcis una cum XXXVI. equis delitescentes, deportat, ($\delta\delta$) ipse in Bohemiam ($\varepsilon\varepsilon$) cum Alberto ($\zeta\zeta$) profecturus.

Haec omnia Placidus Elector in testimonio, toties iam citato, diserte describit:

Als er ins Schloß kwam / rümete er ein ander Fenster / das er selbst / diemile er Unser Voigt zu Aldenburg was / mit Eisenwerk nach aller Nothdurfft / so wir uns lassen bedüncken / und Im vertrueten / befesten ließ / an dasselbe Fenster er forke Holzkleitern in einander geschrubet / anrichte / us ein solches daß er zu seiner Ußfluchte die Höhe vermyde / und glende wegkommen möchte / Als er nu sine folger in der Zedel berürt / nach sinem willen ins Schloß brachte / suchte er die Gänge / die er fur us dem Rechts Tage eigentlich gesehen hatte / und ylete für unser lieben Söne Schlassgemach / und
offne

offnete das durch sine Künste / und nam die uff ihrer ruhe / und
 ylete mit den uff unsern Schloße zu sinen nachrytern / die uff yn
 mit sechs und dreißig Pferden / nahen bie Unsern Schloße, war-
 ten / und farte sich mit den gein dem Lande zu Böhem / des weges
 ungesparet. Vid. *VVeckius* l. c.

*In not. ad
 Eurip.
 Orat. Pa-
 neg. II.*

(aa) Cur uero Kauffungus alias, praeter nexiles, ad
 inferius arcis latus affigi uoluerit, id in causa fuisse uidetur,
 ut, si forsitan res minus ex uoto procederet, eo celeriori
 una cum suis fuga elabi posset. Ex his perspicimus, hominem
 atrocis sceleris reum *semper cruciari sauciae conscientiae tormen-*
tis, semper hostem a tergo instantem suspicari, ut loquitur *Casp.*
Stiblinus. Hinc, *quemadmodum similis fugienti aduenerat : ita*
plenus trepidationis ac metus recessit, *Augusti Buchneri* uerba sunt.

(ββ) FRIDERICVS II. Saxoniae Elector, Misniaeque
 Marchio, ob eximiam animi modestiam Placidi nomine in-
 signitus, ex MARGARETHA, Ernesti, Austriae Archi-Du-
 cis, Filia, et Friderici III. Imperatoris Sorore, tum *quinque*
 suscepit Filios, *Henricum* scilicet et *Alexandrum*, primo statim
 aetatis flore mortalium rebus exemptos, *Fridericum*, d. 24.
 Aug, anno 1439, uix decem annos superstitem, ERNE-
 STVM, d. 25. Mart. anno 1441., ALBERTVM, d. 27. Iul.
 anno 1443: tum etiam *quinque* numero Filias, *Amaliam*, an-
 no 1435, postea Ludouici Diuitis, Bauariae Ducis, Con-
 iugem, *Annam*, d. 7. Mart. anno 1437., Alberto, Electori Bran-
 denburgico in matrimonium datam, *Aureliam*, quae prae-
 mature dehinc migravit, *Heduuigem*, Abbatissam Quedlin-
 burgensem, et denique *Margaretham*, itidem Seuselicensis Ab-
 batiae praefectam. Conf. *Fabric. in Elector. Sax.* p. 21. *El. Reuf-*
zer. in Genealog. Stemmat. Vitichind. p. 35. *Anton. VVeckius in*
Descr. Dresd. P. II. Tit. I. p. 119. Inter priores igitur liberos uni-
 ce tum temporis restabant *Ernestus* et *Albertus*, ceteri uirilis
 sexus iam ante e uiuis excefferant. Hos duos Kauffun-
 gus

gus subdole aggreditur, eosque initio, ut *Fabricius* autor est, blandis uerborum lenociniis hortatur, uelint sponte et laeto animo sequi, nullum uitae discrimen inde metuendum esse: Sin minus obsequantur, iisdem mortem intentat. uid. *AEn. Syluius* ap. *Freher. T. II. Rer. Germ. p. 70. Naclerus Chr. Vol. II. p. 1097. Munster. Cosmogr. L. III. c. 426. p. 1004. Mutius apud Pistor. T. II. Rer. Germ. p. 301. Seb. Francus im deutschen Chronico p. 256 Spangenberg. Chron. Mansfeld. c. 333. pag. 397. Gottfridi, Chron. Hist. P. VI. f. 667. etc. Paulo post in Principum contubernales tanto inuehitur furore, ut eos omnes, qui uel pedem dehinc mouerent, uel minimum, quocunque modo id fiat, strepitum excitarent, sese gladio necaturum esse, minatus sit. *Fabric. Orig. L. VII. p. 771. Albin. Meissn. Land Chron. Tit. XXI. p. 268. Dresser. Chron. Sax. p. 444. Nec istud omiserim, quod Ernestus, primus omnium expergefactus, cum hostes adesse intelligeret, uirgini cuidam, iam annis prouectae, cui Principum cura in aula Fridericiana multis abhinc annis tradita erat, acclamasse dicatur: O Bule/Bule/ Kung von Kauffungen ist da/ und will uns ermürden: o sagt es bald der Frau Mutter/das sie uns helffe. Conf. *Albinus l. c. p. 267. et ex eo Dresserus l. c. Frustra, Optime Princeps, Matris Tuae, quippe quae et ipsa dolis Kauffungi, obseratis per totam arcem foribus, et obditis ubique repagulis, circumuenta, auxilium imploras! Frustra ab inermi σκεύος praesidium quaeris! Acquiescendum potius in uoluntate et proteruia scelesti militis. Dum haec geruntur, Albertum, pro sua fallendi hostem versutie, sub sponda paulisper sese occultasse, et hinc Vilhelmum de Mosen, ubi a Kauffungo, Ernestum abducturo, id mandati acceperat, ut natu minorem auferret, loco Alberti, iuniorem quendam Comitem Barbiensem, in aula Electoris cum ceteris educandum, comprehendisse scribunt *Fabricius, Mich. Boiemus in uit. Alb. p. 7. Albinus, Dresserus,****

G

aliique

aliique cc. ll. qui et hoc pariter, Conradum errore animaduerso et assumpto Comite, denuo arcis fastigia petiisse, Albertumque, e latebris suis protractum, ad socios suos deportasse, commemorant.

(γγ) Kauffungus, praeter eos comites, quos supra iam recensuimus, alios adhuc ad arcem attulerat, eosque ad ima montis primordia cum magna equorum multitudine excubias agere iusserat. Quot autem praecise eorum fuerint, non adeo cognitum habemus: *Mich. Boiemus* tamen, in *uit. Albert.* p. 7. apud *C. S. Schurzfleisch. Disp. Hist. XXIX.* Conradum collectis XXXII. iterumque aliis XXXV equis, et adhibitis VIII. complicibus aduenisse, praeterq; hos, X socios ad Principum strata allexisse, nobis persuadere conatur. Ceteri, ut *Albinus Meißn. Land Chron. Tit. XXI. p. 267. Dresserus l. c. Binhardus Chron. Thur. L. III. p. II.* inter se congruunt, summamque X. socios et XXXV. equos numerant.

(δδ) Vtrum Filii Electoris per aream, arcis contiguam ablati, an uero beneficio funium de scalis demissi sint, res plena dubiis est, et neutra ex his sententia magni ponderis argumentis destituitur. Qui enim illam defendunt, *primum Schunaltii* epistola, ad Kauffungum data, et supra a nobis huic Historiae inserta, nituntur, et ex ea *portitorem* morbo laborasse, *Asmum* uero satellitem ob ingrauescentem senectutem ad somnos ualde procliuem fuisse, eamque ob rem Kauffungo facile exitum per aream patuisse, demonstrant. Deinde auctoritates quoq; aliorum, et in his praecipue *Fabricii* allegant: *Conrado*, inquit ille, *non necesse erat, ut alii scribunt, de fenestra altissima funibus aut scalis demittere Principes, sed per arcis portam incustoditam, (id enim curabat coquus, facinoris administer) ambos educit.* L. VII. Orig. p. 771. nec dissentiunt *Albinus Tit. XXI. p. 268. Dresserus Chron. Sax. p. 444.* aliique. Inde
Matre

Matre Principum, Margaretham, his turbis iam excitatam, ubi Albertum iuniorem manu Kauffungi comprehensum, et per aream arcis deductum, conspicata fuerit, ita raptorem allocutam esse iidem scriptores perhibent: *Lieber Kunz / thue nicht so übel an mir / u. meinen lieben Herrn / verschone meine Kinder / es sollen alle deine Sachen noch gut werden.* Contra uero, qui alteram, ceu magis rei gestae conuenientem, tuentur, ad documenta Electoris, cui plus fidei hac in parte habendum, prouocant, Kauffungumque eum in finem, superato iam castelli cacumine, scalas ligneas humiliori loco adaptandas curasse tradunt, ut Principes, euitata arcis altitudine, eo citius de iisdem demitti possent. Nec sibi deesse aliorum suffragia affirmant, quippe hanc sententiam suam facere *Spangenbergium in Chron. Mansfeld. c. 333. p. 389. Gottfridi in Chron. Histor. P. VI. 667. Michaelis Boiemum in Vit. Albert. p. 7.* (ut adeo impingat hic *Disputator Lipsiensis*, qui Boiemo contrariam sententiam affingit, eoque ipso negligentiae culpam incurrit.) Tandem, quo minus priorem amplectantur, hanc causam interserunt, militem nostrum eadem ratione, si porta a uigilibus relictā fuisset, arcem intrare potuisse, qua postea extractis e luctulis liberis, exitum quaesiuert. Hinc omnino hocce Fratrum par non per aream, sed de scalis demissum esse, contendunt. Sed quicquid huius rei sit, et quicquid de utroque statuatur, id non adeo in magno ponemus discrimine, modo istud saluum, certumque maneat, quod de ipso Principum raptu, anefario homuncione tentato, in tot antiquitatum monumentis relatum legimus. Itane igitur militem uirtutem suam in pueris, qui omnis iuuenilis roboris adhuc expertes, comprobasse decet? Itane ille copiarum Dux, qui antea aperto Marte ualidissimas saepe urbes obsidione cingere, uel etiam expugnare poterat, furtiua

nocturnaue in arcem ascensione delectatur? Pudeat tantum commisisse scelus, quod nullis temporum iniuriis, nulla posterorum memoria unquam excidet! O dedecus! O ingrati animi ciuem, qui beneficia, ab Electore toties accepta, immani facinore compensat! Merito quis tumulo Kauffungiano illud inscriberet, quod uel *Mantuanus*:

L. IV. *Æn.*
v. 366.

Perside, te duris genuit de cautibus horrens

Caucasus, Hyrcanaeque admorunt ubera tigres,

L. III. uel *Sulmonensis* Poeta alicubi cecinit:

Trist. Eleg.

II.

Natus es e scopulis, nutritus lacte ferino,

Et dicam, silices pectus habere tuum.

(EE) BOHEMORVM natio ferox, et in armis, ut uideatur, ab incunabulis ueluti educata, infensas olim cum uicinis Misniae colonis aluit lites, eosdemque haud raro, facto subinde impetu, adeo impugnauit, ut odia haec illi connata quasi ac perpetua fuisse, iures. Nam conditores rerum Misnicarum consulturis facile patebit, quanta crudelitate PROCOPIVS RASVS, imperterritus gentis, quae ab *Husso* nomen tulit, defensor, anno MCCCCXXIX, defuncto iam Fridrico Bellicoso, Saxoniae Electore, patriae nostrae fines profecutus, uniuersas *Dresdensium, Dippoldisualdensium, Pirnensium*, ceterarumque urbium ditiones, nullo mortalium resistente, deuastauerit. Nec postea incursionibus istis finis datus, sed *Procopius*, tanto uictoriarum cumulo huc tum elatus, non solum anno MCCCCXXX. ex iisdem tractibus, tali quidem successu praedas egit, ut et IOHANNEM de POLENZ, Nobilem Misnicum, qui, adhibitis octingentis equis, hosti, *Muldam* fluuium traiecturo, remoras iniicere uolebat, in fugam coniecerit: uerum etiam anno MCCCCXXII tertium rediit, exercitumque suum ad *Lipsiam* urbem stitit. Dehinc, mortuo Procopio, GEORGIVS PODIEBRADIVS, summis

summis Bohemorum rebus admotus, non minori armorum uiolentia regiones Misnicas aggressus : siquidem is anno MCCCCL. ex Vilhelmi, Landgrauii Thuringiae, instinctu, quod supra iam diximus, inueteratas inter utrumque populum inimicitias, exustis undiquaque uillis ac oppidis, longius latiusque propagauit. Conf. imprimis *Andr. Mollerus Annal. Freib.* p. 79. seq. *Fabric. Orig. L. VII.* p. 762. *Albin. Tit. XXI.* p. 265. et *Anton. Veckius Descr. Dresd. P. II. Tit. I.* p. 119. Quare Kauffungus noster, cui haec talia satis nota, uix ullibi melius, firmitusue, quam in Bohemia, nequitiae suae asylum, quo raptos Electoris Filios deferret, sese inuenire posse iudicauit. Periculosum sane Conradi consilium : Si enim cum Principibus illuc, quo tenderat, peruenisset, nullum est dubium, quin eos, uel accepto ingenti auri pondere, Bohemis uenditurus, uel saltem Fridericum II. ad ineunda quaeuis pacta, et restituenda Vicethumiana praedia, compulsurus fuisset : de quo etiam conf. *AEn. Syluius ap. Freber. T. II. Rer. Germ.* p. 70. *Naclerus Chron. Vol. II.* p. 1097. *Munsterus Consm. L. III.* c. 426. p. 1004. *Francus im deutschen Chron.* p. 256. *Mutius ap. Pistor. T. II. Rer. Germ.* p. 301. *Fabricius Orig. L. VII.* p. 771. *Spangenbergius Chron. Mansfeld. c. 333.* p. 397. *Albinus Meissn. Land Chron. Tit. XXI.* p. 269. *Gottfridi Chron. Hist. P. VI.* p. 667.

(?) Hic primo loco obseruari meretur, quod Kauffungus post diuisam cum sociis praedam, ipse *Albertum* : Vilhelmi uero de *Mosen* et de *Schonfels*, ceterique *Ernestum*, per aliam uiam abducendum, sumserint, et ante susceptum iter ita inter sese conuenerint, ut alter, uno ex raptoribus forsitan intercepto, tamdiu alterum Principem in seruitutem retineret, quamdiu utrique parti et uenia factorum promissa, et ea, quae Kauffungus ab Electore semel iterumque postulauerat, tradita ac soluta fuerint. conf. *Fabricius, Mich. Boiemus, Albinus, Dresserus, Veckius*, ll. cc. *Birckius S. H. S. XLI.* p. 424.

Secundo illi nobis reiiciendi sunt, qui ambos, Ernestum et Albertum, a Conrado ad Bohemiae fines prope delatos esse perhibent, cum tamen ex Friderici documentis longe aliud et diuersum quid perspiciamus. In eorum ergo numero haud dubie princeps est *Botbo*, qui in *Chron. Brunswic. Picturat.* ap. illustr. *Leibnitium* T. III. *Scriptor. Brunswic.* p. 400. ita loquitur:

Hertoghe Frederick to Sassen, Marggreven Frederiekes Sone to Mysenlant, Greue to Doringh de Korforste. He nam Margaretam, Hertogen Fredericks dochter in Osterick, Keyser Fredericks Suster, de telde om tuvey Sone. Eynen Ernest, de na om eyn Korforste wart. Und eynen Albrecht, de worden om alle beyde stolen von der borch Altenborch, dat dede eyn de beyt Cuntze van Kauffinge unde brachte se in dat holt. Dat ganse land wart vach unde jagede na, unde kregen de jungen Heren vvedder, unde Cuntze van Kauffingen ward gefangen, unde seyn bovet affgeslagen.

Cum quo pariter *Paulus Langius* in *Chron. Citic.* ap. *Pistor.* T. I. *Rer. Germ.* p. 865. *Huldr. Mutius* ap. eundem T. II. p. 301. *Spangenberg.* *Chron. Mansf.* c. 333. p. 398. *Seb. Francus* in *deutschen Chron.* p. 256. *Gottfridi* l. c. alique consentiunt.

Tertio denique nec istud ignoretur uelimus, quod de hac quaestione: *Vtrum Albertus alii, an uero Kauffungi equo impositus sit?* a Scriptoribus domesticis non unum idemque feratur iudicium. *Albinus* sane *Meissn. Land Chron.* Tit. XXI. p. 269. et ex eo *Dresserus*, *Chron. Sax.* eum parippo, (uulgo ein *Hand-Ross* /) ad latus Conradi uectum esse opinantur: *Fabricus* uero, L. VII. *Orig. Sax.* p. 771. et *Mich. Boiemus* in *uit. Albert.* ap. C. S. *Schurzfleisch.* in *Disput. Histor.* p. 7. ceterique, qui horum sententiae subscribunt, posterius statuunt.

XII.

A Egre id Misnica Friderici pubes passa: quare eadem, ex urbe effusa, uelut agmine uno petit uias publicas: alii uehementi campanarum pulsu (ηη) finitimos commissi criminis confirmant, alii per agros dilabuntur, nec prius incepto desistunt, quam ut ope Carbonarii cuiusdam (θθ) Kauffungum, (qui una cum binis (ιι) in sylua Pratouallensi (κκ) Albertum, ab itinere defessum, et uili ciborum genere (λλ) reficiendum, tenebat,) deprehenderint, et ipsis Kiliani fastis Zuuiccauiam (μμ) capitum abduxerint: Albertum uero liberatum eodem die ad Abbatem Grunhaniensem (νν) detulerint.

Verba Electoris, quae huc pro more nostro apponantur, denuo digna esse, iudicamus:

Des morgens am Dinstage Kiliani umb die neunde stunde worden

den Unfern uff Sloss zu Altenburg Cungen und siner Helffer in der Zedel benannt / sehe des briff noch der tat geantwort / worden die Unfern bereite / und folgten Im als balde noch uf frischen Fusse / und quamen Cungen an und Unfern lieben Sohn Herzog Albrecht / den er selb dritte bie ym hatte / im walde bie dem Kloster zum Grünhahn / und brachten unsren Son vom ym / und singen Cungen am Dinstag Kylian zu unsren handen / der gein Zwickau in Gefengnüsse geantwort wart.

(nn) De tumultu ac strepitu, ab insequentibus ubiuis moto, plena sunt *Aeneae Sylui, Bothonis, Nacleri, Munsteri, Franci, Mutii, Boiemi, Fabrieii, Spangenbergii, Albini, Dresseri, Binbar-di, Schmidii, Molleri, VVeckii*, ll. cc. uolumina, nec pauci eorum, quod facile credimus, aera campanarum, in templis publicis fixa, ubique locorum et per omnes Friderici regiones pulsa fuisse tradunt: tanto quidem fragore, ut et, si *Herm. Sundenio*, T. III. *Crit. Qu.* 40. p. 535. fides habenda est, *Vulturii*, (uulgo *Geyer*) quod uetustum in Hermunduris oppidum et *Ephoriae Annaemontanae*, speciatim *Dioecesi Bucholzensi* insertum, non exiguae magnitudinis campana, uehementioribus pistilli ictibus saucia, disrupta dicatur. Hanc postmodum anno MCCCCLVI. Fridericus Placidus denuo circumfundi et reparari iussit, cui altero in latere *Ernesti* et *Alberti*, in altero uero *Kauffungi* et *Carbonarii* imagines impressae: ad superiorem metalli partem haec:

Filiolos KVRT abripiebat Saxonis: ergo

Redditionem hoc aes Christipare memorat:

ad extremam uero ipsius oram illa uerba exsculpta fuere:

Aufugiente Ducum plagiario rupta, sed Almi

Ensiferi sumtu sum reparata Patris.

(99) CARBONARIi uirtutem et fidem, publice datam, Elector in literis suis penitus praetermisit, cum contra omnes fere rerum gestarum scriptores eius mentionem faciant, ita tamen, ut diuersas de eodem foueant opiniones. Alii enim, omisso ipsius nomine, eum non ut uindicem ac liberatorem, uerum ut hospitem Alberti describunt: ita *AEn. Syluius* ap. *Freber. T. II. Rer. Germ. p. 70.* sentit: *Iamque periculum omne transmissum putabat, cum iunior captiuorum labore ac fame deficiens, et quietem simul et cibum poscit, cuius precibus commotus praedo ad CARBONARIVM quendam diuertit, afferrique panem et cereuisiam iussit: nec discedunt ab hoc Paul. Langius Chron. Citic. ap. Pistor. T. I. Rer. Germ. p. 865. Naclerus L. III. Chron. Vol. II. p. 1097. Seb. Munsterus Cosmogr. L. III. c. 426. p. 1004. Francus in Deutschen Chron. p. 256. Huldricus Mutius ap. Pistor. T. II. p. 301. Spangenberg. Chron. Mansf. c. 333. p. 389. Mich. Boiemus in uit. Albert. p. 8. Gottfridi Chron. Hist. P. VI. p. 667.* Alii rem aliter sic enunciant: *Carbonarius*, (qui *Albin. Meissn. Land Chr. T. XXI. p. 274. Baccalari*, Critico uero *T. III. Qu. 40. p. 337. G. Schmidius* nominatur,) ubi Kauffungum, Kauffungique equitem, in sylua fraga legentem, simulque Albertum, ex cuius uultu, (conf. *Fidelissimi in Studio Theologico Praeceptoris nostri, Magnif. DN. D. WERNSDORFII Dissertatio de Henrico Pio, anno 1694. hic loci uentilata,*) ac habitu iam egregia plane indoles et eminentiores ipsius natales facile coniici poterant, contemplatus erat, nouitare rei attotenus Conradum, pro more siluestrium hominum, audacter interrogat, qui de puero moliretur, et quorsum cum eodem tenderet? ad quae ille sic respondet: *Es ist ein böser Bube/ (quis uero Kauffungo nequior?) welcher seinem Herrn entlauffen/ den muß ich wieder heimbringen.* Hoc facto paulisper raptor a uia deflectit, et ad profundos nemorum recessus delatus, calcaribusque suis tenero fragorum

gemine implicitus, in terram prolabitur: quod quum uideret Albertus, clam Carbonario haec insusurrat: Ich bin ein Fürst von Sachsen/ mache mich loß/ mein Vater soll dir wohl gelten. Facile is iunioris Principis sermoni obsequitur, hinc iacentem apprehensa sude eo usque urget ac deprimit, donec tandem, exorto tumultu, quem canis ciebat, et ipsa Carbonarii uxor interuenit, quae illico, praedones adesse suspicata, dato, ut solent, signo, (sonitum enim percussa securi cultro faciunt,) uicinos aduocat, quorum cuncursu id praestitum, ut Kauffungus, humi adhuc prostratus, in uincula coniiceretur, paulo post Cygneam abducendus: ita differunt *Fabricius, Orig. Sax. L. VII. p. 772. Albinus Meißn. Land Chron. Tit. XXI. p. 270. Dresserus Chron. Sax. p. 445. Collectores Lexici Historici sub uoc. Kauffungen p. 249. Birckius S. H. S. XLI. p. 424.* qui et, seruum Conradi, ubi Albertum Carbonarii auribus quidpiam inspirasse uiderat, ense uaginam nudasse, caputque Principis prope feriisse, tradunt. Illi in defectu, hi in excessu peccant: illi de Carbonario liberatore prorsus silent, hi eundem nimium, quam par est, extollunt. Nos mediam denuo uiam diligimus, nec primo eo audaciae progredimur, ut istum omnilaude meritisque suis, quae ducendo ad Albertum insectantes imprimis praestitit, defraudare uelimus. Obstant enim nobis tot Friderici munera, in eum benigne collata, quin et toga ipsius *Ebersdorffii* suspensa, aliaque id generis documenta, quae omnino scrupulum dubitantibus eximunt, Carbonariiue erga patriam, patriaeque Patrem pietatem corroborant. Illud tamen secundo ut credamus, uix adduci possumus, quod nimirum solus Kauffungus fuisse de fundo praecipitem egerit, quandoquidem duo equites, quos secum habebat raptor, uix tantum desidiae litasse putandi sunt, ut miseram heri sortem et plagas Conrado inflictae siccis, quemadmodum loquuntur, oculis aspicere potuerint. Non satis igitur miramur, qui

qui factum sit, ut *Disputator Lipsiensis* cramben hanc, quam *Fabricius*, aliique toties apposuerunt, ad nauseam recoxerit, cum tamen Kauffungum a duobus equitibus, (qui uerba huiusmodi facile auertere poterant,) constipatum fuisse bene nouerit. Eandem cantilenam canit *Criticus* T. III. Qu. 40. p. 538. *sequ.* Hinc *tertio* magis consultum erit, si eorum partes tueamur, qui Carbonarium, a Kauffungo in proximum uel oppidum, uel pagum, opsonia afferendi causa, missum, et a Friderici II. subditis tam felici fato offensum esse arbitrantur, ut tandem, uestigia uiri illius secuti, ac de nouis in sylua hospitibus certiores facti, ad eum locum peruenierint, ubi Kauffungus tum capiendae quietis gratia, haerebat. Et sic facile euenire potuit, ut et Carbonarius, qui suos hospites raptores, contra uero plurimos sibi socios adesse intellexerat, sude uel alio instrumento Conradum, carceris molestias armis forsitan depulsurum, probe triuerit, quod opus alias solus uix aggressus fuisset.

(u) Conradus Kauffungus *decem* complices secum in arcem Altenburgensem attulit, quorum catalogus supra ad *Aph.* X. p. 38. exhibetur: hos postea, ex eadem discessuros, *duo* Ianus Schuueinizius, *Boiemo Explorator* dictus, et coquus Schuualbius comitati, *duodenarium numerum* constituerunt. Praeter hos ad radices arcis quosdam, (*quatuor* ut uidetur,) quibus raptores equos suos custodiendos tradiderant, excubias egisse, iam fuit demonstratum. uid. *Aph.* XI. p. 45. Collatis igitur rationibus, et subducto accurate calculo, *sedecim* sceleris administratos deprehendimus. Ex his *sex*, cum Kauffungo profecti, eam, quam ipse tulit, conditionem subierunt: *duo* enim d. VIII, *quatuor* uero demum d. XXII. Iul. testibus *Spangenbergio Chron. Mansf.* c. 333. p. 398. *Albino, Dressero*, ll. c. *Laurentio VVilhelmi in Descr. Vrb. Cygn.* p. 197. intercepti. Reliqui, qui Ernestum Principem per aliam uiam abduxe-

abduxerant, *sex*, et infimul XIV. equos, (non X, ut *Disputator* sentit,) amiserunt. conf. Friderici uerba, infra ad *Aph.* XIII. producende. Sic *duodecim* cum ipso Conrado in custodiam dati, ceteri praesidium in fuga quaesiuerunt: Vilhelmi de Mosen et Schonfels, assumtis Ernesto et duobus famulis, speluncam ingressi, tandem, trium dierum spatio interiecto, redditoque Principe, salutem impetrarunt. Alii hic non leuiter, in numerandis raptorum seruis, impingunt, equitesque Kauffungi cum Moseni Schonfelsique sociis confundunt. *Fabricius* enim L. VII. *Orig.* p. 752. *Mich. Boiemus uit. Alb.* p. 9. *Albinus, Dresserus*, etc. Conradum *quinque* praemisisse, *unicum* uero secum retinuisse, huncque cum ipso Kauffungo, illos uero eodem die, VIII. Iul., curante id *Grunhaniensi Abbate*, captos esse uolunt. Literae Friderici de his nihil habent, contra autem duos equites Kauffungo adfuisse, sex alios uero, non Conradinos, Mosenianos, Schonfelsianosque ab insectantibus comprehensos indigitant. Cum Scriptoribus modo citatis *Criticus* T. III. *Qu.* 40. p. 540. more suo, et neglecta Electoris fide, consentit: *Spangenbergius* contra in *Chron.* Mansfeld. C. 333. p. 398. recte duos Kauffungi socios cum domino captos statuit.

(xx) *Aeneas Sylvius*, et quem imitantur ceteri, *Naclerus Chron.* Vol. II. p. 1097. *Paulus Langius* ap. *Pistor.* T. II. *Rer. Germ.* p. 865. *Seb. Munsterus Cosmogr.* L. III. c. 426. p. 1004. *Huldrich. Mutius* ap. *Pist.* T. II. *Rer. Germ.* p. 301. Siluam *Hercyniam* intelligunt: magis accurate illi scribunt, qui Kauffungum, commisso scelere, primum per nemus (*Leine* uocatum,) Altenburgo proximum, tum per syluas *Rabensteinenses, Elterlam* uersus, (oppidum in Hermunduris situm, communi nomine *Elterlein* appellatum,) tanta celeritate iter maturasse putant, ut et mane ditionem *monasterii Grunhaniensis*, postea uero, pulsu campanarum monitus, Siluam *Pratouallensem*, (den *Wiesenthaler Wald*/) non procul a dilecta patria nostra, *Cro-*
ten-

tendorffio (uulgo *Erotendorff*) primordia sua capientem, ingressus, fere ad fines Bohemiae, qui uix dimidio lapide ab hinc distabant, peruenirit. conf. praecipue *Albinus Meissn. Land Chron. Tit. XXI. p. 269. Fabricius L. VII. Orig. p. 77. Mich. Boiemus in uit. Alb. p. 8. Dresserus l. c. Gottfridi Chron. Hist. P. II. fol. 669. Anton. Veckius Descr. Dresd. P. II. Tit. I. p. 123. Lexicon Historic. sub uoc. Kauffungen p. 249.*

(λλ) Hic in sententiarum diuortia abeunt Historici: alii, utpote *AEn. Syluius*, cuius uerba ad hunc Aphor. protulimus, *Paulus Langius, Naclerus, Francus, Munsterus, Mutius, Spangenbergius, Boiemus*, ll. alleg. alimenta a carbonario iussu Kauffungi allata: alii uero, *Fabricius* scilicet, *Albinus, Dresserus* etc. fraga, quae ibi abundanti quotannis copia procrefcere non nescimus, a plagiaris lecta esse arbitrantur. Nos utrumque concedimus, nihilque absoni, uel, quod sibi inuicem repugnet, hoc loco inueniri, existimamus. Eo enim tempore, quo Carbonarius in uiciniam ablegatus fuerat, facile Kauffungus, ut quodammodo saltem Alberti sitim, famenque placaret, de equo descendere, et iunioris Principis, fortasse etiam sui gratia fraga legere potuit: quod non obseruauit *Disputator Lipsiensis*, qui prioribus temere reiectis, ad posteriores, uelut ad sacram ancoram, confugit, eorumque autoritate sese tutum fore ratus est. Nec istud praeterimus, *Albinum*, una cum suis asseclis, in eo discessionem facere a *Fabricio*, quod Albertum simul quoque cum Kauffungo in eodem fraga quaerendi studio occupatum fuisse statuerit. Denique teste citato iam Scriptore, *Albino*, Albertus, in libertatem uindicatus, haud raro dixisse fertur, se diutius omnino et famem tollerare, et equo insidere ualuisse: quod autem remoras hasce iniecerit, id ideo factum esse, ut Kauffungus paulisper a fuga detineri, et persequentes eo citius uestigiis raptorum instare potuissent. uid. *Meissn. Land Chron. Tit. XXI. p. 270.*

(μμ) ZVVICCAVIENSIVM origines, progressus et res gestas hic proponere, nimis longum foret, ideo labore hoc libenter in praesenti superfedemus, imprimis cum uul- lum non fugiat, quod *Paulus Langius*, *Tob. Schmidius*, *Lauren- tius Vilhelmi*, aliique nobis hac in re otia fecerint. Quapro- pter solummodo nunc annotasse sufficiat, eandem hanc ur- bem Conrado, a Friderici II. ciuibus capto, insimulque duo- bus seruis ipsius, (de quibus tamen Historici nostri nihil pro- dunt;) d. VIII. Iul. et sequentibus, hospitium, quamuis in lo- co squalido, eamque ob rem minus gratum, acceptumue dedisse. conf. *Fabricius Orig. L. VII. p. 272. VVeckius s. c. Seb. Mnller. Annal. Sax. p. 30.* Alii Kauffungum primo ad *Abbatem Grunhaniensem*, postea uero, eodem die, *Zuvicauiam*, (quam alii Zuuiccam et Cygneam nuncupant,) deductum fuisse, contendunt. uid. *Andr. Moller. Annal Freib, p. 100. Lexicon Hi- stor. sub. uoc. Kauffungen p. 249.*

(vv) GRVNHANIVM, (ab incolis *Grünhann* dictum,) olim in tractu metallifero non incelebre monasterium, lar- gos diuitesque religioso Patrum, qui S. Bernhardi legibus adstricti erant, coetui fudit reditus. uid. *Albin. Weisn. Land Chron. Tit. XXII. p. 298.* Postea, ubi noua, eademque pu- rior Sacris in Hermundurorum regionibus lux affulsit, non mirum, quod et iste locus graue Romani Pontificis iugum excusserit, pauloque post *Praefecturae* dignitatem acquisiue- rit: qua etiamnum fruitur, et sub felicissimo *Sarmatarum Recis. FRIDERICI AVGVST.* Imperio indies maiora in- crementa capit. Ferrum, quod ex Grunhaniensi terra *Ra- scham* uersus, (Germanice *Rasche*) effoditur, *Agricola L. II. de uet. et nou. metall. p. 413.* admodum commendat. Quo no- mine ABBAS Coenobii *Grunbanniensis* tempore Friderici Pla- cidi fuerit insignitus, uix ullibi, neque adeo ex Electoris li- teris, quod miramur, perspicere potuimus: interim tamen
ipsum

ipsius fama, pietas et amor, quo Serenissimam Domum Saxoniam tum complexus est, adhuc in omnium fere scriptis egregie uiget. conf. *Fabric. Orig. L. VII. p. 773. Albin. Tit. XXI p. 270. Dresserus l. c. Moller. Annal. Freib. p. 100.* Nec istud quidem immerito: hic enim Albertum d. VIII. Iul. non solum benigne liberaliterque praesidio suo, quin & hospitio, dignatus, uerum etiam eundem sequenti IX. Iul. ad piam Matrem ferri curauit: in quo nobiscum consentientes habemus *Fabricium l. c. Mich. Boiemum in uit. Albert. p. 10. Albin. l. c. p. 271. Dresserum, Andr. Mollerum, ll. cc. Seb. Mullerum Annal. Sax. p. 30. aliosque.* Discedit tamen ab his *Spangenbergius Chron. Mansf. c. 333. p. 398.* dum Albertum d. X. Iul. Altenburgum rediisse contendit.

XIII.

Ceteri Conradi locii, Vilhelmi de Mosen et Schonfels, lex seruos in fuga amittunt: inde assumtis aliis duobus in abruptam montis cauernam (ξξ) cum Ernesto fugiunt, eoque in loco per tres dies commorantur, donec tandem, datis ad ERIDERICVM SCHONBVRGIVM (οο) literi, (ππ) natum maiorem Electoris Filium, ueniam sceleris antea pacti, tradendum pollicentur: quod cum
in ar-

in arce Hartensteina (εε) d. XI. Iul.
(σσ) praestitissent, hic etiam Prin-
ceps eodem die Chemnitium (ττ)
defertur.

De his in publica facti huius declaratione Fridericus ita lo-
quitur :

Fürder liessen die unsern mit der Folge nicht abe/ und singen seiner
Gefellen in der Flucht sechs/ die mit unsern lieben Sone Herzog
Ernste einen andern weg/ gien dem Lande zu Böhmen usgeflohen
waren/ und drungen den Blihenden vierzehn gesatelte Pferde
abe/ Als nun unser Blihende also gedrungen worden/ theilten
sie sich abermals im walde/ daß irer vier/ nemlich Wilhelm von
Mosen/ und Wilhelm von Schönsfels/ mit zweyen iren Knech-
ten/ mit unsern Sohne Herzog Ernste/ im walde in einer Steins-
rigen in grossen ungeferte biß uff den Freitag nach Kiliani sich ent-
hielten/ Was unserm lieben Sohne guts zu seines Leibes noth-
durfft die Zyt erboten ist/ mögit ihr mercken/ (Sic est, *mitissime*
Electo : recte sapienterque coniicis : teste enim *Mich. Boiemo*
in uita Albert. p. 9. nullo alio cibo, quam fragis et radicibus
herbarum, aquaque palustri Filius Tuus uictitasse dicitur!)
am selben Frytag griffen Wilhelm von Mosen und Wilhelm von
Schönsfels zu Herzen/ und erkanten ir übeltat/ auch das Tunc
gefangen was/ und antworten unsern lieben Sohn Herzog Ernste
uff den Hartenstein/ dem Edlen ern Friedrichen von Schönburg/
unsern lieben Getreuen/ der uns unverhalten zu erkennen gab durch
sine Schrift/ daß unser liebe Sone bei ym were/ alles dinges un-
verseret/ und on alle Gebrechen/ und brachte uns den mit ym uf
demselben Freitag in unser Stadt Kempniz.

(ξξ) Illi enim ex uehementi campanarum sonitu non a
liter

liter, quam Kauffungum iam manibus instantium teneri, sentire poterant: hinc metu anxii primo ad *Sacerdotem Hartensteinensem* cum Ernesto diuertere moliuntur, (ut *Albinus Dresserus, Criticus*, aliique uolunt,) sed, eo tum absente, plus ultra tendunt, tandemque sese in cauernam, non procul ab arce STEINA, ad *Muldam* fluuium sita, infra *Montem*, qui nunc a *Niue* nomen adeptus est, abscondunt. conf. Autores iam citati: quibus addatur *VVetkins, Descr. Dresd. P. II. Tit. I. p. 123.* Alii contra, utpote *Fabricius L. VII. Orig. p. 773.* huiusque comites, eosdem in siluestri antro iuxta *Eisenburgum* latuisse, scribunt.

(oo) *Illustres DOMINI de SCHONBVRG* et antiquitate generis, (uix enim splendidissimae Familiae huius origo indagari potest,) et gloria Maiorum, uirtutibusque suis iam longo annorum decursu maxime floruerunt: id quod ne abs re dixisse uideamur, in praesenti ad testem fide dignissimum, **ILLVSTREM AC EXCELLENTISSIMUM DN. BERNHARDVM ZECHIVM**, AEui nostri **MAECENATEM**, qui in hisce talibus, ceterisque studiis, unicuique palmam omnino praeripit, nobis prouocasse et liceat, et sufficiat. uid. *Europ. Herald fol. 342.* Ex horum numero etiam tempore Friderici Placidi emicuit **FRIDERICVS SCHONBVRGIVS**, Dynasta in *Hartenstein, VValdenburg* et *Glauch*, qui prae reliquis omnibus cum alias Saxoniam, tum imprimis anno **MCCCCLV.** immortalibus meritis sibi deuinxit. Hic enim ille est, quem tot Scriptores hinc inde summis extollunt laudibus: hic est, qui Ernestum, a raptoribus in arce Hartensteina traditum, felicissimis auspiciis recepit, eundemque, ut facile hariolari possumus, omni humanitatis et beneuolentiae genere profecutus est. uid. uerba Electoris ad hunc *Aphor. recensita*: ab his nec alieni sunt *Spangenbergius Chron.*

Cron. Mansf. c. 333. p. 389. Mich. Boiemus in uita Alb. p. 9. Fabr. L. VII. Orig. p. 772. Albin. p. 100. Laur. Peccenstein P. I. Theatr. Sax. c. 18. p. 295. Ex quibus priores duo recte eum FRIDERICVM, reliqui uero falso VITVM appellant, adeoque utrumque Domus *Schonburgicae* Heroem, errore quodam inducti, confundunt. *Posterior* enim Auus Friderici fuit, seculoque XIV. uixit, et Dominatum *Hatensteinensem* anno MCCCVIII. stemmati *Schonburgiorum* adiecit: Prior contra Seculo XV. a Saxoniae Electore, Friderico Placido Praefectus, uel Capitaneus *Cygneensis*, seu *Zuuiccanus*, constitutus est: sic enim illum plerique, utpote *Fabricius, Bolemus, Albinus, Dresserus, Mollerus*, alique cc. ll. describunt. In recensendis *Friderici Schonburgii* posteris, in alios surculos diuisis, aut aliis eiusmodi, quae *Genti Schonburgicae* honori ac laudi sunt, nolumus in praesenti prolixiores esse, cum de hisce talibus iam tum Praestantissimos et in toto, qua patet, Eruditorum orbe celebratissimos *Viros, BERNHARDVM ZECHIVM*, l. c. et *Nicolaum Rittershusium in Tabul. Genealog.* aliosque ex instituto egisse nos non lateat.

(ππ) *Fabricius L. VII. Orig. p. 772. Albin. Meißn. Land- Chron. Tit. XXI. p. 271. Moller. Annal. Freib. p. 100. Dresserus, etc. LITERAS* a Kauffungi fociis ad *Schonburgium* datas esse, unanimi consensu scribunt: has uero ab *Hermannno Sudenno*, T. III. *Critic. Erudit. Qu. XL. p. 542.* euulgatas legimus.

Edler

Herr Hauptmann/ Herr zu Schönburg.

Wir gehet die Kewe an/ daß wir Cordt Kauffung zu Willen gewest/ gein unsern lyben Herren unnd seyne Süne sehde zu thun. Weyl aber Herzog Frydrich ein sanfftmiüttiger Korförst is/ so hoffen wir Gnade/unnd fügen euch hirmitte zu wyssen/ wie

wie wir den jungen Fürsten Herrn Ersten unversehrt / lebendig
 unnd gesunt inn unser Gewarsam by uns haben. Wannen ihr
 nun uns bey dem Kurfürsten Gnade und Sicherung Leibes /
 Ehre unnd guts zuwege bringen / unnd schriftlichen dafür haften
 werdit / so wollen wir den jungen Fürstlichen Sun unvorlehet wie-
 derbringen. Wenne man edder uf uns anziehen wirdet / uns
 zu fenngin / so wollen wir den Kurfürstlichen Sun erstechen / und
 uns wehrin dyweil wir mügen / dannen uns selbyst tödten und
 nicht an groß Bluth verguß yn viere Hende fallen / des wollit
 uns viere schriftliche Antwort nicht pergen.

Ad eas postmodum *Schonburgius* hoc modo respondit!

Ihr sollet Crafft dysses Bryfs der Churfürstlichen Gnade / Siche-
 rung Leibes und guts / als auch Erlassung allir Straffe Verheiß-
 sung haben / dafern ir den jungen Herrn Herzog Ersten lebendig
 und unversehrt werdit eynlyferu by mynen adelichen Ehren und
 Fromen. Deß vor stetten Haltung habe ich mein angeboren
 Ingeß uffgedruckt (L. S.)

Frydrich Herr zu Schönpurg.

(gg) Arcis HARTENSTEINAE, quae *Zuuccauian*
Zuuenitiumque interiacet, et incluta Dominorum de Schon-
 burg sedes est, toties mentionem fecimus, hinc, se plura de
 eadem efferre uellemus, uereremur, ne laborem iam fasti-
 ditum aggressuri simus. Interim non possumus non, quin
Michaelem Boiemum erroris alicuius accusemus, dum eam
 proximam esse putat oppido et arci, quae, sublimi in monte
 posita, uertice suo nubium quasi tractum tangere uidetur,
 eamque ob rem a ciuibus *Woldenstein* uocatur, *Mosenus*, in-
 quit, in arce Hartensteina, non procul a *Wolchensteino*, oppido uno
 milliari a *Mariaebergo*, quae arx tum Principis erat, (non ita : sed
 Dominorum de Schonburg,) nunc eam tenet nobilis familia
Einsideliorum, etc. quod pariter minus recte asseritur. In eo

tamen omnium consensum sibi conciliat, quod plagarios istos, immemores cum Conrado conuentorum, Ernestum Schonburgio stitisse referat: Conf. *Fabric. Orig. L. VII. p. 772. Albin. l. c. p. 271. Moller. Annal. Freib p. 100. VVeckius Dresd. P. II. Tit. I. p. 123. Collectores Lex Histor. sub uoc. Rauffungen p. 249. Seb. Muller. Annal. Sax. p. 30.* Vtrum ii pedibus iter ingressi, an uero equis uecti Principem apportauerint, controuertitur: plurimi sententiam priorem defendunt, in his est *Albinus, Dresserus, Mollerus, Criticus*, alique recentiores. *Boiemus* Ernestum eo tempore, quo iam se traditum intellexerat, Moseno paulisper refeito, equum optimum hoc addito mandato dedisse refert, ut ditione paterna excederet, nec ullo unquam tempore reuerteretur. *Spangenbergius* Vilhelmum Mosenum pro Friderici Placidi ministro falso uenditat: *Wilh. von Mosen/ ait, war des Kungen andern Gesellen nachgeeillet / und hatte ihnen Herzog Ernst auch abgefaget / und brachte denselben den eilfften Jul. zu Fuße gen Hartenstein / zu Herr Friedrichen von Schonburg/ &c. Chron. Mansf. c. 333. p. 398. Criticus T. III. Qu. 4. p. 544.* Schonburgium seuerioribus uerbis raptores castigatos dimisisse opinatur.

(σσ) Quo die Ernestus in arce modo dicta in libertatem assertuserat: (ille uero nullus alius est, quam XI. Iul.) eodem etiam a Praefecto Cygneensi Chemnitium est delatus: id quod literae Fridericianae perspicue ostendunt. Nec aliter uolunt *Spangenberg. l. c. Fabric. Orig. L. VII. p. 773. Boiemus l. c. alique.* Contra uero frustra sunt *Albinus, Dresserus, Mollerus, ll. cc. Mullerus Annal. Sax. p. 30.* qui d. X. Iul. ponunt. *Criticus*, aut pro negligentia, aut temeritate sua, denuo Friderici literas, nescio quam ob rem, contemnit, Ernestumque d. IX. Iul. in arce Hartensteina liberatum esse, nugatur. *T. III. Qu. 40. p. 544.* Aperiat modo bonus uir oculos suos, et testimonia publica, omnium conspectui exhibita,

bita, maiori cura excutiat, nec imposterum eadem praematuris hinc inde iudiciis et augmentis suis, quippe ex suo cerebello desumtis, deprauare audeat. Melius modestiusque in hisce talibus, quamuis et ille haud raro uacillet, *Disputator Lipsiensis* sentit. Nos, prout decet, exosculamur huiusmodi Principis auctoritatem, qua etiam hoc loco nixi Albertum d. IX, Ernestum uero d. XI. Iul. ex scelestorum seruitute ereptos statuimus.

(ττ) Quaerentibus, cur natus maior Filius Chemnitium sit adductus, non autem Altenburgum, facile responderi potest, Fridericum Placidum, Lipsiae tum temporis degentem, percepto Kauffungi flagitio, (illico enim res gesta Electori ablegato nuntio significata erat. conf. *Fabric. L. VII. Orig. p. 771. Albin. l. c. p. 269. Mich. Boiemus, Dresserus, etc.*) sese Chemnitium contulisse, ut eo propior uestigiis raptorum adesset. uid. *Autores iam allegati. Idcirco Albinus, et qui eidem subscribunt, non leuiter errant, dum Ernestum Hartensteina Altenburgum reuersum esse arbitrantur, cum tamen Electoris literae, Ernestum a Friderico Schonburgio Chemnitium allatum, et ipsi Septem-Viro praesenti redonatum fuisse, profiteantur. Quod Margaretha, Friderici Placidi Coniux eo pariter cum Alberto d. XIV. Iul. peruenerit Spangenberg. Chron. Mansf. c. 333. p. 398. Albinus, Dresserus, ceteri contendunt. Alias de traditione horum Principum his antiquiores Historici quaedam generatim saltem proponunt. Aeneas Syluius enim ita: Fridericus, inquit, eodem pene nuntio, quo raptos atque abductos Filios audiuerat, recuperatos et domum reductos didicit. T. II. Rer. Germ. ap. Freher. p. 70. cum quo etiam faciunt Nauclerus, Chron. Vol. II. Gen. 49. p. 1097. et Munster. Cosmogr. L. III. c. 426. p. 1004. Paulus Langius h. m. disserit: Dum in silua Hercynia apud quendam Carbonarium pueros lassos et famelicos reficeret, deprehensus cum ipsa nobilissima prae,*

da, cum ingenti Friderici Ducis et prouincialium laetitia reductus est in Chron. Citic. ap. Pistor. T. I. Rer. Germ. pag. 865. confer. Huldr. Mutius T. II. ap. Pistor. p. 301. Seb. Francus im deutschen Chron. p. 256. Seth. Caluis. Op. Chron. p. 796. aliique. Sed haec relinquimus, et luculenter admodum ex haecenus dictis perspicui posse putamus, omnino uerum esse, quod bene alicubi Theocritus monet.

Eidyll.
XVIII.
v. 73.

- - Δὲ Κρονίωνε μέληται
Αἰδοῖς βασιλῆος.

de dict. et fact. Alph. Reg. L. I. c. 36. ad Iust. Li- psii Pol. L. IV. c. 10. p. 1262. Nec aliter pronunciat Panormita, qui Regum (Principum) animas non priuatorum libidini subiectas esse, sed sub Dei cura et tutela securas laetasque agere, sobrie loquitur. Eandem rem testimonio suo approbat ILLVSTRIS et EXCELLENTISS. DN. IOH. FRIDER. REINHARDVS, cuius uerba, quae in eleganti Elegantioris Prudentiae Theatro, quin et elegantissimo omnis eruditionis Thesauro, obuia sunt, et manifestam Diuini Numinis de raptis Principibus prouidentiam haud obscure iudicant, pace ac uenia ILLVSTRIS VIRI, hic adscribere uolumus. Cum paullo accuratiori mentis aestimatione perpendam atrox illud Conradi Kauffungi facinus, qui ducentis abhinc, et quod excurrit, annis, illustre fratrum Saxoniorum par, Ernestum atque Albertum, ex arce Altenburgica raptum, in Bohemiam abductum fuisset, primum magnitudine periculi exhorreo, quo non uehementius Celsissimae Saxonum Domui imminuisse, memoriae proditum est: deinde uero de mirabili auxilio, quod diuinitus Principibus obtigisse constat, laetus gratias Diuino Numini persoluo, quod hos potissimum Principes, in quos reclinat a totius Domus Saxonicae spes recumbebat, et et qui ex illis prognati postmodum fuerunt, diutius bis praesse regionibus uoluerit.

XIV.

Parentes, pro miraculosa Filiorum liberatione, publica, eademque sacra, B. Vir-

Virgini, pro more istius seculi, uota nuncupaturi, assumtis Ernesto et Alberto Filiis, Ebersdorffium d. XV, inde Rochlicium eodem die, tandemq; d. XVI. Iul. Altenburgum profiscuntur. (vv)

(vv) Hic, cum nullas Scriptorum dissensiones uideamus, uix operae pretium esse, arbitramur, si longius hisce immoremur: quare nunc saltem sufficiat, ex *Chronico Mansfeldico Cyriaci Spangenbergii*, (qui teste *Diuo CONRADO SAMVELE SCHVRZFLEISCHIO*, in rebus Thuringicis et Misnicis optima subsidia habuit, et nil inexpertum reliquit, quod ad Historicam Saxoniam pertineret,) ea protulisse, quae Apborismum nostrum maxime illustrent: Sie zogen/inquit ille, den 15. (Iulii) gen Ebersdorff/ und danketen allda der Mutter Gottes / daß sie ihre Kinder wieder bekommen hätten / und reyseten denselben tag vollend gen Rochliz/ und kamen mit einander den 16. July gen Altenburg/ da war grosse freude und frolocken bey allen unterthanen/ das ire junge Herrschafft unbeschädigt widerumb war zu Lande kommen &c. c. 333. p. 389. Nec refragantur *Spangenbergio Albinus Meißn. Land Chron. Tit. XXI. p. 271. Dresserus Chron. Sax. p. 446. Mollerus Annal. Freib. p. 100. Brickius S. H. S. XLI. p. 426. Antonius VVeckius Descript. Dresd. P. II. Tit. I. p. 124.* Hifere omnes, EBERSDORFIVM, pagum dimidio lapide Chemnicio, Mituueidam uersus, distantem, olim ob peregrinationes sacras, in honorem S. Mariae institutas, celebre ac frequetatum maxime fuisse, referunt. Hinc et Elector, pro conseruatione liberorum grati animi signum editurus, illuc. cum Coniuge, Filiisque suis contendit: tum etiam Altenburgum

gum reuersus, in qualibet aede religiosa, qua modo imperium Fridericianum sese extendebat, diem, laudibus ac hymnis, Deo offerendis, destinatam, celebrari iussit. Adeantur *Autores iam citati*. Principes uero posthaec, Patre anno MCCCCLXIV. mortalium rebus exempto, eo usque prouincias coniunctim (sic enim Fridericus Placidus anno 1459. Lipsiae sanxerat,) gubernarunt, donec tandem anno MCCCCLXXXV. easdem ita inter se diuiserint, ut Ernestus dignitatem Electoralem et regiones Thuringicas: Albertus autem Misnicas obtinuerit. conf. *Fabricius* l. c. p. 791. *Mollerus Annal. Freib.* p. 124. *VVeckius* l. c. p. 121. Istud adiecerim, quod splendidissimum hoc Fratrum par, ex fodinis *Niuemontanis* insigniter locupletatum, anno MCCCCLXXII. a *Johanne* Duce postea Glogauensi, Saganensem in Silesia Ducatum emerit, eundemque ad posteros et tempora usq; *Mauritii* propagauerit, qui ipsum anno MDXLIX. *Ferdinando*, Regi Bohemiae, aliis terris redhostimenti loco acceptis, cessit. uid. *Moller.* l. c. p. 112. cum quo pariter conferatur *nitidissima Summe Reuerendi DN. D. GOTTLIBII TIMAEI Dissertatio posterior, de Metallurgia rerum gerendarum neruo Vitembergae 1699. habita*. Vterque etiam in armis conspicuus ac felix Historicis audit: Ille enim, natus maior, anno MCCCCLXVI. *Comites Plauenenses* aggressus, eosque *Olsnitio, Adorphio et Voigtburgo*, (quibus *Desideratissimus noster C. S. Schurz fleischius Plauiam* addit,) exuit. *Moller.* l. c. p. 109. *Peccenstein. Theatr. Sax.* P. I. c. 18. p. 150. Hic minor, *Albertus*, si quisquam alius, *bellicosissimus* fuit: in *Sicambria* enim, i. e. *Gelriaca* castra posuit, *Batauos* acie fudit, *Eburones*, i. e. *Probantinos* in ditionem accepit, *Morinos*, i. e. *Flandros* *Maximiliano* subegit: nullus est praeterea in *Germania* angulus, quem non calcarit. Quare et *Teutonicus Achilles* et *Hector* dictus est, item alter *Carolus Magnus Germanicus*que *Rolandus*, etc. quemadmodum eum *Paulus Langius Chron. Citic. ap. Pistor. T. I. Rer. Germ.* p. 865. describit: cui addatur *Cbytraeus Sax. L. I. p. 47. VVeckias*

ckius l. c. p. 125. et DN. D. VVERNSDORFII *Dissertatio* supra p. 55. allegata. De utriusque stemmate, et Electoratu, ab Ernestina ad Albertinam lineam iam deuoluto, consulantur *Scriptores Annalium Saxoniorum*. ERNESTVS ex Coniuge *Elisabetha*, Alberti III. Ducis Bauariae, Filia, genuit CHRISTINAM d. 28. Dec. anno 1462. postea *Iohannis*, Daniae Regis, Coniugem. FRIDERICVM d. 17. Ian. an. 1463. postea Electorem Saxoniae, *Sapientis* nomine insignitum. ALBERTVM an. 1464. Archi-Episcopum et Electorem Moguntinum. ERNESTVM ann. 1466. Archi-Episcopum Magdeburgicum. IOHANNEM d. 30. Iun. an. 1467. Electorem Saxoniae, *Constantem*. VVOLF-GANGVM, sub primis pueritiae annis mortuum. Denique MARGARETHAM d. 27. Febr. an. 1478. *Henrici*, Ducis Brunsvicensis, Coniugem. Tandem ipse decessit in arce Choldicia, d. 26. Aug. an. MCCCCLXXXVI. *Misena* sepultus. ALBERTVM uero Coniux *Sidonia*, Georgii Podiebradii Bohemiae Regis Filia, totidem liberis Patrem fecit, CATHARINA scilicet, nat. d. 24. Iul. an. 1468. primo quidem *Sigismundi*, Archi-Ducis Austriae, tum uero secundo *Erici*, Ducis Brunsvicensis, Coniuge. GEORGIO nat. d. 27. Aug. an. 1471. *Barbato*. HENRICO, nat. d. 16. Mart. an. 1473. *Pio*. IOHANNE I. LVDOVICO. IOHANNE II. ANNA, mature defunctis. Ipse Albertus obiit d. 12. Sept. anno MD. cuius corpus *Misena* humatum fuit. *uid. Paulus Langius in Chron. Citic. ap. Pistor. T. I. rer. Germ. p. 878. Fabricius in Orig. et Annal. Urbis Misn. L. II. p. 70. ff. El. Reusnerus Stemmat. Vitichind. Genealog. p. 42. ff. Mullerus Annal. Sax. passim, VVeckius l. c. p. 124.* Albertum Animosum nostra ætate in Potentissimo Sarmatarum Rege ac Serenissimo Saxoniae Electore, FRIDERICO AVGVSTO, Nutricio nostro longe Clementissimo, siue exquisitam ipsius ac plane Heroinam animi magnitudinem, siue stupendam armorum gerendorum dexteritatem spectes, omnino rediuuium cernimus: cui ut longissimam uitam, fortunatissimum regimen, auspiciatissimos denique successus supremus Arbiter perpetuo largiatur, deuotissimo pectore precamur.

CLARISSIMO DNO. RESPONDENTI

AVCTORI

M. PETRO KVNZIO

S. P. D.

PRAESES

EX quo a Viris Clarissimis STVBELIO, SCHREBE-
RO, SILLIGIO, de literis Scholisque bene meritis,
recte expolitus in nostratam Academiam re-
ceptus es, statim ob compositos mores tuos omnium
animos, inprimis Patrum, tibi conciliasti, et quae
Misenenses illi, ingenui laudum testes, de vitae in-
tegritate et cultu ingenii tui praedicarunt, re ipsa
nobis comprobasti, hasque praeclaras animi dotes
toto studiorum cursu, quem hic per quadriennium
tenusti, sine dedecore etiam servasti. Illud autem
inprimis ad laudem tuam pertinet, quod literas,
in quibus tota humanitatis et elegantiae ratio po-
sita est, summo studio quotidie excolas, recondi-
tamque dicendi artem, a fratre meo, nunc diuo, co-
piose

pioſe planeque explicatam, mirifice ames, atque
ad ueteres idoneosque ſcriptores totum teingas,
pariterque cum his antiquitates, ſine quibus magna
ſtudiorum pars incompta ſterilisque eſt, nauiter con-
iungas, atque ſpem expectationemque noſtram identi-
dem confirmes. Quo factum eſt, ut Ampliſſimus Sa-
pientum Ordo ſuperiori anno concordibus ſuffragiis
dignum te iudicaret, qui ſapientiae ac ingenuarum
artium praemia peteres, uirtutisque fructum, quem
Mufae noſtrae coeleſti quodam conſilio tibi ſerua-
runt, me Ordinis praefide ac praemiorum diribitore,
rite ac merito impetrare. Quanto maiores ſunt
ingenii tui facultates, tanto plures nunc exprimis
dotes, copiasque, et ſpeciminibus hanc laudem auges,
inter quae non poſtremum hoc eſſe iudicio, quod abs
te iam datum eſt in eo eruditionis genere, quod per
ſe elegans eſt, et hiftoriam Saxoniam ſaeculi XV. non
mediocriter illuſtrat, exornatque. Pulchrum hoc la-
borioſumque, quod me praefide exequeris, argumen-
tum, etſi noſtra patrumque memoria a quibusdam
occupatum uentilatumque publice fuerit, tamen tan-
tum abeſt, ut penitus exhaustum, ut potius multum
reliqui fuerit labori tuo. Alii enim, doctrinae ſub-
ſidiis et diplomatum lectione deſtituti, ſterilem ope-
ram in eo poſuerunt: alii, in ſola Fabricii et Albini
K 2 auctori-

1
auctoritate acquiescentes, haud ultra pedem moue-
runt, atque scriptores his antiquiores et illorum tem-
porum aequales, quos omnino eos adducere oportuisset,
silentio praetermiserunt, sicque historiae legibus non
fecerunt satis. Sed quae tua indoles est, ampliores in-
dustriae fines tibi describis, et non tantum Scripto-
res antiquos et coaevos cum recentioribus confers,
argumenta cum argumentis contendis, et, seruatis
historiae uestigiis, accurate perpendis, sed, quod ca-
put rei est, publicas tabulas, ubi harum copia est,
semper cum his comparas, hasque pro norma habendas
esse, recte prudenterque statuis. Quare merita gra-
tulatione te excipio, optoque, ut hunc bonae mentis
ardorem constanter serues, et laudis eius, quam iam
consecutus es, cursum teneas imposterus, et feliciter
conficias, idque uel maxime Illustrum Patronorum
tuorum, ZECHII et REINHARDI, qui literarum or-
namenta tuentur, causa faciendum tibi putes.
Haec spes est optimi parentis tui, pariter et popula-
ris ac Patroni tui, Viri summe reuerendi, Doctoris
Theologi, TIMAEI, tum et perquam reuerendi VÖ-
GELGESANGII, tibi amicissimi, et reliquorum de literis
praeclare merentium, uocibusque te ad summa quae-
que incitantium. Dabam Vitembergae ex Museo
X. Kalendarum Februarii A. R. G. cl^o l^o cc xii.

2. D. B. V.

AVSPICIIS

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI
SERENISSIMI PRINCIPIS REGII AC DOMINI,

DN. FRIDER. AVGVSTI,
ELECT. SAXON. HEREDIS, ET RELIQUA

CONRADVM
KAVFFVNGVM

VVLGO

Leung von Kauffungen/
EIVSDEMQUE SOCIOS
AD SVPPPLICIA TRACTOS

PVBlice PROPONVNT

PRAESES

M. PETRVS KVNZIVS

GROTENDORF. IN HERMVNDVRIS.

ET RESPONDENS

IOHANNES GODOFREDVS HERING,
DRESDENSIS.

X. CAL. FEBR. *cl^o Is cc xii.*

HORIS POMERIDIANIS.

VITEMBERGAE, PRELO CREVSIGIANO. 1717.

5.

RECOGNITION OF THE

CONSTITUTION

OF THE

STATE OF

NEW YORK

IN THE

YEAR

18

18

DISSERTATIO HISTORICA
DE
CONRADI KAUFFUNGI
EIVSDEMQUE
SOCIORVM SVPPPLICIIS.

APHOR. I.

CONRADVS KAUFFVNGVS, uinculis adhuc constrictus, Cygnea Freibergum uenit, ibidemque anno MCCCCLV, d. XIV. Iul. (α) hora a meridie quarta (β), in foro publico, quamuis id mortis genus maxime deprecatus esset, (γ) dignas capite poenas luit.

Cum in *Dissertatione priori*, qua *Conradum Raptorem Principum* stitimus, ad publicam sceleris Kauffungiani declarationem, palam Procerum quorundam oculis exhibitam, semper prouocauerimus, fas quoque etiamnum erit, ut ad eandem, qua possumus industria, normam quaecunque hoc scripturae argumentum dirigamus. Igitur euitaturi prolixiores, quae nobis impedimento esse queant, ambages, illico inceptum opus pro more nostro continuamus, et ultima tandem Electoris uerba, cum huc multum faciant, proferre non dedignamur :

Als haben Wir unser lieben Söhne durch schickung des allmächtigen Gots, deme wir das danckende sien, wieder zu uns bracht und erlangt, Als dem allen verstehet unwer Liebe wohl, daß Cunze ußerhalb des Rechten, darinnen wir mit Im stunden, keyne Zusprüche zu uns hatte, sondern er hatt sich gein uns, unsern lieben Söhnen, als sinen natürlichen ErbHerren, bößlich gehalten und ungetruwelich bewieset, darum er uff Montag darnach zu Triberg, sine Gesellen zu Zwickau, sin Frunt zu Aldenburgerck, Tren wirdigen

gen Lohn haben genommen, und dencken seiner Zuleger und Helfer der grossen Ubelthat halben mehr in straffung zu nehmen, Uwer Liebe in ganzem Fleiße gütlich bittende, ob ymands der sachen verlossenheit in ander erzehlung uwer Liebe ader den unvern fürbrennen worde, ir wollet des nicht gestehen noch glouben, Es hat sich, wollit in Wahrheit wissen, anders nicht ergeben, denne als wir uwer Liebe schrieben, wollet auch die unvern und wo das eynt nothdurfft ist, diese unser Schrifft lassen hören, daß sie darus verstehen mögen, daß wir Eunken von Kauffungen kein Geld schuldig gewesen sind, oder ym des Rechten fürgegangen weren, das wir gegen ihm, oder sunst ymands anders ungerne fürnemen oder thun wolten, und wollit uns, wu das ein Nothdurfft ist, verantworten, als wir uns zu uwer Liebe des ganz versehen, ihr thun werdet, uch das nicht mühesam noch verdrießlich sien lassen, als wir des eynt ganz Verhoffen zu uwer Liebe tragen, Und uwer Liebe wolle keinen Unwillen oder Verdrieß in deme haben, das wir uwer Liebe Verlauffenheit der Sachen nicht ehir verkundet haben, Wir meynten etlich merckliches mehr an unsern Blihenden, als wir vertroßt waren, zu erlangen, das sich nu uf ander wege gefart hat, und hett es für sich gangen, wir woltens uwer Liebe nicht verschwigen haben, derhalben hat sich diese unser Schrifft uwer Liebe zu thun verzogen, uwer Liebe wolle uns darinnen nicht ungütig vermercken, das wollen wir um uwer Liebe gerne fürdinnen, und womit wir uwer Liebe zu Dienste und Fründschafft werden mögen, sind wir willig, und thun das gerne.

(α) FREIBERGVM, primariam in tractu metallifero urbem, hic copiosius describere, eiusdemque conuersiones et pristinos rerum status euoluere, nostrum iam non est: itaque B. L. huius studii forsitan cupidum merito ad *Andreae Mollerii*, et qui uetustiores sunt, *Vilbelmi VVilduogelii* et *Laurentii Fleischeri Annales Freibergenses* remittimus. Inter ea, quae notatu digna hic loci unquam obtigisse memorantur, etiam
illud

illud habetur, quod Kauffungus, plagii criminis conuictus, ibi ad supplicium raptus fuerit : ita enim omnes, quod nos sciamus, Misnicarum antiquitatum praecones tradunt, nec aliam et diuersam ANNI rationem, quam quae ad hunc Aphorismum a nobis apposita, computant. De DIE plures maioresque scriptorum dissensiones deprehendas : nos ita statuimus, ut Nomen BONAVENTURAE, quippe anno demum MCCCCLXXXII. a Sixto IV. Pontifice, teste *Frebero*, numero Sanctorum inserti, aevo isto nondum in fastis, sigillatim die XIV. Iul. quemadmodum hodie id uidemus, repper-
tum esse dicamus. Hinc ut DIVISIO, ita uulgo dicitur, APOSTOLORVM non interrupto ordine lucem, Margarethae sacram, et tum temporis, anno scilicet MCCCCLV, die XIII. Iul. celebratam, sequeretur necesse erat. Et hic idem ille est, qui Kauffungo infelicem uitae finem attulit : hic dies est, quem ipse Fridericus indigitat, et multi ex Historicis nostris, *Albinus* nimirum *Meißn. Land Chron. Tit. XXI. p. 272. Andr. Mollerus, Annal. Freib. p. 101. Dresserus Chron. Sax. p. 446. Anton. VVeckius Descr. Dresd. P. II. Tit. I. p. 124. Sebast. Mullerus Collectores Lexici Histor. sub voc. Kauffungen p. 249.* alique constituunt. *Cyriac. Spangenbergius in Chron. Mansfeld. c. 333. p. 389.* Kauffungi supplicium, falso quidem, ad d. XXI. Iul. reuocare conatur. *Fabricius* de hoc nihil fere definit, nec certi quippiam ex uerbis ipsius colligi potest, quando Conradum ante sceleris socios, Cygnaeae morte mulctatos, aspexisse existimat, quam ipse Freibergum fuerit adductus. Quare si *Fabricio* fermo sit de complicibus, qui d. XXVIII. Iul. Cygnaeae poena capitali afflicti fuere, tum merito reiicimus illius sententiam : (sic enim dies supplicii Kauffungiani nimis longe differtur,) si uero hos intelligeret seruos, qui sex numero ex Moseni, Schonfelsique agmine d. VIII. Iul. intercepti erant, tum facilius eidem adstipularemur : quanquam adhuc etiam lateat, utrum illi post Kauffungum,

gum, an uero hic post eos infame lethum subierint. uid. *Orig. Sax. L. VII. p. 773. Setb. Calvisius in Oper. Chronol. pag. 796*, hac in re plus sibi audaciae sumit, dum Conradum von Kauffungen, cum uidisset coqui et aliorum supplicia, Freibergi die XXI. Iul. capite truncatum esse putat: quod quam falso dictum sit, infra prolixius demonstratur. Parum ab hoc abludit *Gottfridi in Chron. Hist. P. VI. f. 667.*

(3) Ita HORAM determinauit *Albinus Meissn. Land Chr. Tit. XXI. p. 272.* cum quo etiam conspirat *Dresserus l. c.* et ex his hausit *Hermannus Sudenius T. III. Critic. Qu. 40. p. 552.* FORVM Freibergense, uelut supplicii locum, in quo Kauffungus admissi facinoris atrocitatem sanguine suo expiauit, describunt *Spangenberg. Chron. Mansf. c. 333. p. 389. Albinus, Dresserus, ll. cc. Andr. Moller. Annal. Freib. p. 101.* qui posterior lapidem quadratum eidem loco impositum esse, et hodiernum ibidem ab omnibus, illuc profecturis, conspici posse refert: nec abludit *Bocerus*:

Inque foro lapidem, moriens cui tristis inhaesit,

Seruat et auferri prohibet longaena uetustas.

Sed hac de re alia occasione, in *memorabilibus ad raptum Kauffungianum spectantibus*, si Deus fierit, acturi sumus.

Orest. Act. IV. v. 1023. (γ) In Conrado nostro Euripidis pronunciatum: *πᾶσι* ἡ Φίλη ψυχὴ βροτοῖς, imprimis obseruari, ac ipsius exemplo confirmari posse, quis non uidet? Ille enim, ubi nihil aliud sibi reliquum esse animaduenterat, quam ut praesentem, eandemque ignominiosam satis mortem oppeteret, *primum* quidem graue et nefandum, tanta tamen poena non dignum, scelus sese patrasse professus est. Quapropter *secundo* hinc inde nullius roboris argumenta protulit, quibus Electoris animum paulisper mitigare, delictumque hoc aliquatenus excusare allaborauit. Serenissimos enim Saxoniae Principes tum saluos incolumesque Parentibus restitutos, tum etiam in ipsa capti-

captiuitate ex utraque parte omnibus, quae mansueti placidique hominis sint, officiis exceptos fuisse, praetexuit: quin et praesidium a militari licentia petiturus, nihil insoliti, nihil praeter consuetudinem Equitum, quippe quibus inuicem inter se litigantibus, rapinae huiusmodi familiares sint, accidisse putauit. Nec *tertio* precibus suis Friderici Placidi Consiliarios et Cognatos, quos in *priori Dissertatione* ad *Aphor.* l. p. 2. recensuimus, aggredi subterfugit: adeoque nihil intentatum reliquit, quod non ad supplicium condonandum facere potuisset. conf. *Fabricius* L. VII. *Orig.* p. 773. *Albin.* l. c. p. 272. *Dresserus* l. c. *Mollerus* l. c. p. 101. Hinc etiam parum abfuit, quin, Electore, affinium cognatorumq; et ipsius Kauffungi petitis permoto, et ablegato Freibergum nuntio, ueniam sceleris impetrasset: sed cum sententiam, a iudice latam, licetor iam, amputato rei capite, executus esset, id pariter negotii consiliique male successit, et spes omnis recuperandae libertatis in uentos abiit. conf. *Moller. Annal. Freib.* p. 101. et *Collectores Lexici Historici.* Paulo aliter haec edisserit *Albinus*, qui nuntium ab Electore missum, uiuente quidem adhuc Kauffungo, Freibergum uenisse, sed reclusis undique portis, (quemadmodum tali casu plerumque id euenire solet,) ab introitu prohibitum fuisse arbitratur. l. c. p. 272. Sic itaque ille, qui nuper Principes iuuentutis rapuerat, ipse adeo ad supplicium rapitur? Siccine illi, qui haud dubie tot summa cum laude uulnera hostibus inflixerat, foetidum et sanatu perdifficile inflictum fuit? Itane is, qui stirpi suae antea non uulgarem conciliauerat famam, infami mortis genere afficitur? Non absurde Kauffungo quis acclamaret *L. III.*
Auancini uerba: *Od. 8.*

*Indignus generis nomine lumini
Offundis tenebras, et macula tuae*

*Vitae dedecoras sanguinis aluouum, et
Magnaë stirpis imagines.*

Ceterum, quod restat, et supplicium Kauffungianum magis corroborat, ex uetustioribus etiam Historicis, qui id ipsum generatim saltem indicant, quosdam hic allegasse iuuat. Ex his *AEneas Syluius* primo loco audiendus, qui ita: *Ibi Conradus, ait, dum puero cibum ministrat, ex improviso capitur, et oblatus Principi, audacissimi sceleris capite poenas soluit, etc.* apud *Freher. T. II. Rer. Germ. p. 70.* cum quo consentiunt *Naclerus Chron. Vol. II. p. 1097.* et *Seb. Munsterus Cosmogr. L. III. c. 426. p. 1004.* *Botbo*, ciuis Brunsvicensis, eandem rem sic effert: *Cunze van Kauffungen vward gefangen, unde syn bovet affgeslagen, etc.* apud *Illustrem Leibnitium T. III. Scriptor. Brunsvic. p. 400.* *Paulo Langio* idem Kauffungus capitali sententia plexus, in *Chron. Citic. apud Pistor. T. I. Rer. Germ. p. 865.* et *Huldricho Mutio* apud eundem *T. II. p. 301. capitis supplicio affectus dicitur.* *Sebastianus Francus* in *deutschen Chronico p. 256.* hunc in modum: *Ullda (in silua) ward der Fäher gefangen, und die zwey gefangenen ledig mit Triumph in Sachsen heimgeführt, und dem Räuber gnädiglich (maior quippe grauiorque in raptorem poena constituenda Franco uideretur,) das Haupt abgeschlagen, &c. alique aliter loquuntur: cum quibus insimul consulantur Peccensteinus Theatr. Sax. P. III. p. 133. et in Witikind. Famil. Prosapia p. 15. Gottfridi Chron. Hist. P. VII. f. 667. Martin. Zeilerus German. Nou-Antiqu. P. I. c. 6. p. 146. Unde perspicitur, (uerba sunt Dini C. S. SCHVRZFLEISCHII) quid mali pariat uindictæ cupiditas, quæ cum priuatim iniusta sit, tum publice improba, nefariaque habetur, quippe tanto peior et plus nocitura, quanto maior, sanctiorque est, erga quem exercetur. Et paulo post: Quapropter ei, (Kauffungo) omnem rationis sensum malitia eripuit, ut non, quid ex ea improbissima ultione futurum esset, sed duntaxat, quomodo ulcisceretur, audacia furens, cogitaret. uid. Alberti Animosi*

Animosi Vita a Boiemo edita, quae extat in Dispp. Schurzfleischianis, Disp. XXIX. p. 127.

APHOR. II.

Sumto igitur de raptore supplicio, cadauer ipsius eadem in urbe, sigillatim in Fano, quod Diuo Petro sacrum, curante id Casparo Schonbergio, (δ) non sine pompa (ε) terrae mandatum : postea uero, iussu Friderici Placidi et Vilhelmi, Thuringiae Landgrauii, effossus, et obscuriori in loco (ζ) denovo sepultus fuit.

(δ) Quod de *Templo Freibergensium Petrino*, in quo Kaufungus primum contumulatus est, asseruimus, id, cum concordibus Scriptorum, utpote *Boiemi, Spangenbergii, Albini, Dresseri, Molleri, Sebastiani Mulleri, Lexici Historici conditorum*, et, qui his antiquior, *Johannis Boceri*, ita canentis :

Corpus habet dictum Petri de nomine templum,

aliorumque suffragiis confirmetur, uix in discrimine poni posse arbitramur : de CASPARO autem SCHONBERGIO paulo difficilior in quorundam animis subnascitur scrupulus. Traxit ille originem ex ILLVSTRI SCHONBERGIORVM in Reinsberg Familia; quae nulli inter Nobilitatem Misnicam et antiquitate generis, et immortalibus in Sere-
nissimam Saxoniae domum meritis, facile aut cedit, aut unquam cessura est. *Auum DITERICVM*, cuius frater *Casparus* anno 1426. una cum quinque Filiis ad Austiam ab Hussitis occisus est : (conf. *Spangenberg. Chron. Mansf. c. 313. p. 363. Albin. Meissn. Land Chron. Tit. XVI. p. 210. Andr. Moller, Annal. Freib. p. 77.*) Patrem uero *Nicolaum*, Equitem in

Reinsberg, et cum Kauffungorum profapia consanguinitatis uinculo coniunctum habuit. uid. *Fabricius Annal. Urb. Misn.* p. 66. ex quo *Peccensteinus* corrigatur necesse est, dum Patrem ipsius *Johannem* nuncupare audet, et in recensendis *Schonbergiorum* natalibus ac liberis haud raro impingit. *Theatr. Sax. P. I. c. 10. p. 57.* Fratrem nactus est DITERICVM, qui tot peruolutis MSC. eruditorum libris, et exantlatis itinerum molestiis, haud uulgarem in omni fere doctrinarum genere sibi comparauit notitiam, ut adeo non absre idem *Spangenbergius* in rarissimo libro, qui *Adel Spiegel* inscribitur, P. II. L. XI. c. 12. p. 186. scripserit : Dietrich von Schönberg war sehr gelahrt, hatte in Italien wohl studiret, daher Er auch eine schöne Bibliothec mit heraus brachte, starb anno 1476. cui simul calculum suum addit *Albinus* l. c. et *Tit. XXV. p. 341.* Unde etiam factum, ut defuncto Praefule, *Casparo*, Fratres suo, ipse Episcopatus Misnenensis dignitatem consecutus fuerit : quam summa cum laude per decem et tres annos administratam anno 1476. humanis ereptus rebus *Johanni de Weisbach*, J. U. D. reliquit. conf. *Fabricius* l. c. *Spangenbergius* l. c. *Albinus* l. c. Elogium ipsius, a *Paulo Langio* in *Chron. Citic.* apud *Pistor. T. I. Rer. Germ.* p. 868. concinnatum, ita sese habet : Huic [*Casparo*] *Theodoricus de Schonberg, eiusdem uidelicet stirpis et Familiae, Vir nobilis successit: homo per omnia simplex, rectus ac Deum timens, qui etiam semper parua familia contentus optime rexit, etc.* Sed ut ad *Casparum* nostrum redeamus, istud adhuc obseruetur uelimus, quod is a primo aetatis flore tantam literarum studiis operam impenderit, ut non solum breui temporis interuallo ingenuarum artium Magister, rite meritoque pronunciat : (uid. *Spangenberg. Adel Spiegel. l. c. Albinus* l. c. *Tit. XXI. p. 280.*) uerum etiam paulo post beneficio illarum *Johannis IV. SS. Theologiae Doctoris, Schuueinitio Silesii,* qui

qui alias *Hoffmannus* dictus, et anno 1453. mortuus est, in Praesulatu Misnenensi successor constitutus fuerit. Audiamus *Georgium Fabricium*, sic de hac re differentem: *Eodem anno (1451) Johannes Praesul obiit die VII. Cal. Febr. anno Sessionis 37. In eius locum Casparus Schonbergius, Decanus, succedit prid. Cal. Maii. Is inter alios arbiter electus cum Duce Saxoniae, Vilhelmo, Pragam abit, quia erat de finibus inter Regem Ladislaum et Fridericum II. Saxoniae Electorem grauis contentio etc. Annal. Sax. L. II. p. 65. cum quo coniungantur Langius, Albinus, l. c. aliique. Hic ille Schonbergius, de cuius literis, quibus Nicolaum Monhauptium, imaginem B. Virgini extracturum, confirmauit, iam supra in Dissertat. priori p. 33. mentionem fecimus. Interim conferri meretur Andr. Moller. Theatr. Freiberg. c. VI. p. 489. Hic ille Casparus Schonbergius, qui toties ab Historicis Conradi Kauffungi auunculus salutatur, (adeantur *Fabricius Orig. L. VII. p. 773. Albinus l. c. p. 273. Andr. Moller. Annal. Freib. p. 102.*) et raptorem magnifice humandum iussisse dicitur. Mittimus haec et denique non inutilem laborem nos nauaturos esse existimamus, si, uetusti stemmatis *Schonbergiaci* facilius et uno quasi obtutu comprehendendi causa, hic quasdam lineas duxerimus:*

DITERICVS

Nobilis Misnicus in Reinsberg,
Fratrem Casparum habuit.

IOHANNES

falso Caspari Pater
dicitur.

NICOLAVS

item Nobilis Misnicus
in Reinsberg.

ANTONIVS

CASPARVS et DITERICVS

Episcopi Misnenenses.

(e) Faci-

(ε) Facinorosi olim ad deterrendos a sceleribus alios honore sepulturae prohibebantur : ita enim Romani consueverant, ut, adhibitis custodibus, eo usque cadauera eorum publico loco inhumata proiicerent, donec in putredinem abierint : quemadmodum haec eruditissimi Viri, *Petrus Faber Semestr. L. II. c. 9. Lipsius de Cruce. L. II. cap. 16. Talentonius Var. Rer. L. II. c. 9. Fornerius not in Cassiodor. L. II. Epist. 22.* abunde demonstrarunt. Nec id moris hodie desuisse, ipse nos exempla edocent, cum rotae suppliciiis affectos, quandoque etiam suspensos, aliosque flagitiosae cohortis focios, alia infami morte multatos, sub aperto coelo per longam annorum seriem insepultos iacuisse, compertum sit. Nostrum hunc etiam merito in numero eorum, qui, profligato et posthabito omni verecundiae studio, scelerati dicuntur, referendum esse quis dubitet? Nihilosecius tamen idem non solum sacro et honesto in loco terrae mandatus : uerum etiam postea, quod magis est, Caspari Schonbergii cura studioque effectum, ut funus illius pompa sepulchrali, quemadmodum apud honoratiores usu euenire solet, adornatum fuerit. Qua in re num bene sapienterque Episcopus egerit, alii iudicent : saltem dignus is nobis uidetur, qui *Venusini* uerbis

*L. II. Od.
20. v. 23.*

Compesce clamorem, ac sepulchri

Mitte superuacuos honores,

compelletur. Haud dubie enim hoc ipso sibi Principum iras attraxit, quas tamen, si sapuisset, facili negotio declinare poterat. Alias de ipso luxu funebri Historici non unam eandemque fouent opinionem : *Fabricius* pannum, auro textum, mortui feretro, (cuius loco *Albinus*, Tit. XXI. p. 273. *Dresserus*, *Seb. Muller. Criticus* sepulchrum ponunt, per reliqua autem *Fabricio* subscribunt) iussu Caspari, Praefulis, impositum fuisse tradit. *Andr. Mollerus in Annal.*

Freib.

Freib. p. 102. paulo aliter sentit, dū monumentum, Conradi tumulo proximum, et cui ipsa Kauffungi effigies impressa, a Schonbergio erectum esse putat. Quicquid huius rei sit, tantum tamen abfuit, ut isti honores raptori constantes ac perpetui fuerint, ut potius Fridericus Elector et inprimis Frater eius Vilhelmus, Thuringiae Landgravius, quippe quibus haec Misenenfis Episcopi consilia ac conatus non sine causa displicebant, cadauer Kauffungianum erui, et postea alibi humari iusserint. conf. *Fabric. l. c. Boiem. in vit. Albert. p. 9. Albin. l. c. Andr. Moller. l. c. Seb. Muller. Annal. Sax. p. 30. aliique.*

(S) Hic denuo non leuiter inter sese discrepant rerum Misnicarum conditores : alii enim Conradum Kauffungum altera uice in pago Neudorff, ad riuum Polnizium sito, et dimidio lapide Freibergo distante, sepultum esse affirmant : in his recensendus est *Fabricius Orig. Sax. L. VII. p. 773. Boiemus l. c.* qui tamen in eo labitur, quod uicum hunc ab urbe iam nominata bis mille passuum spatio disiunctum statuatur. Num idem hic autor recte dixerit, Conradum commune facinorosorum dormitorium optimo iure promeruisse, id in praesenti non expediemus. *Andreas Mollerus l. c. p. 102. itemque Seb. Mullerus l. c.* in describendo Kauffungiani sepulchri loco cum *Fabricio* omnino conueniunt. *Disputator Lipsiensis* istum minus accurate per Neudorff exprimit. Alii alium, eundemque pagum Neukirchen, intellectum cupiunt : sic enim *Albinus* existimat, ideoque priori sententiae addictos his uerbis corrigere uidetur : Nachdem Er sein Recht ausgestanden, ist er in St. Peters Kirchen begraben, und aus Befehl Bischoff Caspars zu Meyßen, des Cunzens Mutter Bruder, ein gülden Stück

M

Stück

Stück auf sein Grab gelegt worden, darüber der Churfürst, sonderlich aber sein Bruder, Herzog Wilhelm, sehr erzürnet, deshalben Er auf ihren Befehl wieder ausgegraben, und bey Freyberg in einen Dorff, Neukirchen genant, welches izt derer von Mergenthal ist, auff's neu zur Erden bestetiget worden. Wiewohl etliche lieber wollen, es soll Neudorff seyn, welches näher an Freyberg, nemlich eine halbe Meile an dem Wasser Polnitz, so für dieser Zeit derer von Poberitz gewesen. Meißn. Land Chron. Tit. XXI. p. 273. Nec dissentiunt fideles *Albini* comites, quippe *Dresserus*, *Chron. Saxon.* p. 446. *Collectores Lexici Historici sub uoc. Kauffungen*, p. 249. *Hermannus Sudenius in Critico erudito* Tit. III. Qu. 40. p. 553. Alii denique eo progrediuntur, ut Kauffungo ex templo Freibergensium effosso, et secunda uice sepeliendo, infamem designent crucem: ita quidem *Cyriac. Spangenbergius*, nescio quo codice aut quibus tabulis nixus, et palam et falso scribere non recusauit: Runz von Kauffungen war, nachdem Er sein Urtheil ausgestanden, zu Freyberg zu St. Peteru begraben, aber man muste ihn wieder auffgraben, und zu Freyberg unter den Galgen legen. *Chron. Mansfeld.* p. 389. *Seth. Caluissius et Gottfridi*, qui alioquin *Cyriaci* uestigia diligenter legunt, in hoc argumento ducem suum non sequuntur. Reliqui, antiquiores scilicet, *Aeneas Syluius*, *Paulus Langius*, *Naclerus* etc. nec de primo, nec secundo Kauffungi tumulo posterorum memoriae aliquid traderunt. Nos *Fabricii*, *Boiemi*, *Molleri*, qui maiorem hac in re fidem habent, autoritates amplectimur, ita tamen, ut aliis, cum nihil certi de utroque ferme definiri queat, non adeo temere repugnare uelimus. Et sic feliciter, quod grata mente agnoscimus, telam operis huius de raptu Kauffungiano conficiendi, pertexuimus: sic Conradum

radum Kauffungum *primo* quidem ceu hominem *Politicum*, non uulgari prudentia, administrandique muneris dexteritate praeditum, et in aula Friderici Placidi magna cum laude florentem : tum *secundo* ceu *militem*, in bellis, quibus sub signis Noricis Saxonisque per annos aliquot interfuit, fortunatum, et, ubi ad Geram captus, infelicem pariter considerauimus. Porro *tertio*, quod caput rei, scopusque *Dissertationis* nostrae erat, eundem, ut audacem *Principum raptorem*, diuino tamen permittente Numine in silua comprehensum, et paulo post Freibergi capite plexum, pro ingenii nostri modulo exhibuimus. Nunc *tandem* nihil aliud superest, quam ut insimul *socios* eiusdem, dignis hinc inde poenis affectos, quamuis id paucis fiat, contemplemur. Sed, priusquam dehinc pedem moueamus, non possumus non, quin singulare uariae fortunae, cuius casibus mortales saepissime expositi sunt, exemplum, quod in Kauffungo manifesto satis elucet, omnibus accurate perpendendum proponamus, adeoque aureos plane *Sarbieuii*, alterius Sarmatarum Horatii, Choriambos iterum iterumque cuilibet legendos inculcemus :

Eben, Telephe, ludimur,

Fortunae uolucris ludimur impetu?

Vesper uespere truditur,

Sed nunc deterior, nunc melior subit, etc.

ita tamen, ut nec Plautinum istud :

Sapiens pol ipse fingit fortunam sibi,

nec Appii in Sallustiana ad Caesarem oratione dictum, *fabrum suae quemque fortunae esse, a rapto-
re nostro remo-*
tum cupiamus.

*L. 1. Od. 7.
Lyricor.*

*Trinium
Act. II.
Sc. 2*

APHOR. III.

Nec ceteri focii, quippe Kauffungiani plagii participes, id sceleris impune tulerunt: siquidem tum ipse Conradi frater, Ditericus, (7) qui Friderici Placidi animum mordacibus uerborum aculeis laceffuerat, Altenburgi: tum etiam plures, iustis cruciati suppliciis, Cygneae (8) uiolentam oppetierunt mortem.

(7) Cum hic recordari subeat, quod supra in *Dissertatione priori ad Aphor. I. p. 2.* promiserimus, hoc loco de DITERICO KAVFFVNGO, nobili genere in Osterlandis, Matre *Schonbergia*, nato, Conradi Fratrem, eiusdemque delicto, mentionem fieri debere, non male facturos nos esse arbitramur, si fidei datae memores negotium istud paulo accuratius persequamur. Quod opus dum aggredimur, prae reliquis omnibus ipsum a raptorum partibus stetit, eorumque proposita haud dubie consiliis studiisque suis, quantum poterat, adiuisse, obseruetur necesse est. Ut autem eo facilius haec in omnium animis radices figere queant, *primum* prouocare liceat ad *Paulum Gresium, Albinum, Dresserum*, aliosque, qui Conradum Kauffungum scalas, arci Altenburgensi applicandas, in horreo, quod *Ditericus* sibi uendicabat, confecisse scribunt: non obscuro sane fraterni in nefandas huiusmodi machinas consensus indicio. *Deinde* nec istud a clandestina cum plagiaris collusionem abhorret, quod idem, ubi Principes iuniores feliciter a Conrado abductos perceperat, concordiis Scriptorum suffragiis: *nido relicto, uolucres auolasse, dixerit.*

dixerit. uid. *Fabricius Orig.* L. VII. p. 773. *Albin. Meissn. Land Chron.* Tit. XXI. p. 272. *Dresserus l. c. Mullerus Annal. Sax.* p. 30. et ex his reliqui, *Disputator Lipsiensis de Raptu Ernesti et Alberti, Criticus* T. III. Qu. 40. p. 552. quae denuo *Diterici* in Fratrem, Fratrisque complices animum ac uoluntatem satis facilem declarant. Hinc, sermone eius ad Electorem Placidum delato, non aliter fieri poterat, quam ut et iste raptorum socius, praecipitantia linguae deceptus, infami capitis poena afficeretur. *Spangenbergius Chron. Mansf.* c. 333. p. 389. *Albinus, Dresserus, Mullerus*, ll. cc. diem XXXI. Jul. anno 1455. ponunt: sed omnes hos, quod pace eorum dictum sit, uehementer falli, et antiquioribus hac in re documentis destitutos, male temporum rationes subducere statuimus. Hinc nos, uestigiis *Friderici II.* insistentes, supplicium multos ante 31. Iulii dies praecessisse, euincere conamur. Idque eam potissimum ob causam, propterea quod, illo tempore, quo Electoris literae, die scilicet Saturni XXVI. Jul. anno 1455. fastos Jacobi sequente, ad Principes quosdam Germaniae conscriptae erant, (conf. supra *Aphor. VI.* p. 23.) iam tum turpi morte punitum fuisse, abunde constet. Ita enim *Placidissimi ingenii Septem Vir* in proluxa flagitii *Kauffungiani* explicatione loquitur: *Darum er (Kunz von Kauffungen) uffn Montag darnach zu Freiberg, sine Gesellen zu Zwickau, sin Frünt (Ditericum intelligit) zu Altenburg ihren würdigen Lohn haben genommen, etc.* Quo loco, quamuis diem supplicii huius certum non determinet, interim tamen illud haud obscure insinuat, quod iste non ad XXXI. Jul. sed potius ante XXVI. eiusdem reuocandus iuxta ac collocandus sit. Caute hac in parte *Georg.*

Fabricius, Boiemus, Disputator Lipsiensis, aliique, qui diem hunc silentio inuoluerunt, egisse nobis uidentur. Priores, cum tabularum publicarum non fuerint compotes, aliquatenus corrigi et excusari merentur; contra uero *Hermannus Sudenio*, quippe qui uetusta haec testimonia facile perspecta cognitaque habebat, neutiquam laudi ducitur, quod et is *Albino*, aliisque nimium tribuat, et simili cum citatis scriptoribus, pro more suo, lyra oberret. T. III. Qu. 40. p. 552. Sed de his satis: nunc de loco supplicii paucis dispicere, et Autorum iudicia, quae nec hic exacte conueniunt, paulisper examinare placet. Vbi quidem *Fabricius* l. c. *Spangenbergius Chron. Mansf.* l. c. *Albinus, Dresserus* ll. cc. et quotquot hos imitantur, imprimis *allegatus Criticus*, extra *Altenburgensium* moenia id factum esse, falso nobis persuadere audent. *Seb. Mullerus* l. c. *Collectores Lex. Histor. sub uoce Kauffungen* p. 249. *Disputator Lipsiensis*, recte et firmo ueritatis fundamento nixi ipsam urbem indigitant: quibus etiam nos eo lubentius adstipulamur, quo clarius patet, *Fridericum* in literis suis eandem sententiam tueri.

(9) Iam, omissis *Conr. et Diterico Kauffungis*, (horum enim funera iam descripsimus,) reliquos pariter in poenis suis considerandos sistamus. In his principe loco princeps etiam *Kauffungiani* sceleris administrator, *IOH. SCHWALBIVS*, rerum ad focum pertinentium custos, a *Friderici II.* subditis d. XXII. Jul. interceptus, numeratur, qui, si fides *Fabricio* L. VII. *Orig.* p. 773. *Mich. Boiemo in uit. Albert.* p. 10. *Albino M. L. Chr. Tit. XXI.* p. 272. *Dressero* l. c. *Mullero, Critico*, aliisque habenda, quod nulli dubitamus, *Cygneae* in quatuor

quatuor partes dissectus et candenti forcipe uellicatus fuit: quo die uero, in Electoris declaratione publica non legitur, plerique tamen, ut *Albinus*, *Dresserus*, *Job. Schmidius in Chron. Cygneens.* P. II. c. 1. p. 228. *Laurent. Vilbelmi in Chron. Cygn.* p. 197. d. XXVIII. Julii constituent. *Spangenberg. in Chron. Mansf.* c. 333. p. 389. Schuualbii nomen aperte quidem non indicat, haud dubie tamen tacite id ipsum subintellectum cupit. Post Schuualbium de IOHANNE SCHVVEINIZIO iaciebatur alea: cum enim ille eodem tempore una cum coquo, et aliis duobus post longos itinerum errores in manus persequentium incidisset, funesto gula ipsius laqueo interclusa fertur. uid. *Boiemus l. c.* Contra *Tob. Schmidius, Vilbelmi, Mullerus*, ll. cc. idem, ad quod Schuualbius raptus erat, supplicium perpeßum hunc referunt: nec alia ratione de ceteris DVOBVS, quorum iam mentionem fecimus, poenam latam fuisse contendunt. *Fabricius l. c.* exclusis reliquis tribus, coquum solum in partes diuisum tradit. *Albinus et Dresserus* uidentur ita quatuor horum supplicia dispertiri, ut duos ex his, culinæ nempe famulum, et alterum, qui non nominatur, scalasque Kauffungo, arcem Altenburgensem ascensuro, manibus suis firmasse ac fulsisse fertur, ferro ignito probe adustos, et postmodum laniatos: reliquos autem aliis modis de uita sublatos statuunt. *Laurentius Peccensteinus* sibi ipsi non constat, tum altero in loco hoc, altero autem aliud diuersumque proponit. Quod enim in *Theatr. Saxon.* P. III. p. 133. de quatuor Kauffungi sociis, capite plexis affert, id in *Witekindæ Familiae Prosapia.* p. 15. de sex capiendum esse scribit, *Fridericus Elector* generatim saltem, et numero
et

et nominibus flagitiosorum neglectis, Conradi complices Cygneaе dignam sceleribus mercedem reportasse commemorat: Vnde nihil aliud coniicere possumus, quam praeter quatuor illos, quidem d. XXVIII. Jul. post publicatam transmissamque Electoris declarationem illic internecioni dati sunt, etiam alios, SEX quippe Moseni comites, et DVOS, cum Kauffungo in silua Protouallensi captos, (conf. *Dissert. prioris Aphor. XII. p. 57.*) Cygneaе atrocitatem criminis uitae dispendio soluiffe. Sic collatis rationibus *duodecim* morte multatos deprehendimus: *quatuor* autem, *Vilbelmi* scilicet *de Mosen et Schonfels*, cum duobus seruis ueniam consecuti, terris Misnicis, ut *Boiemus* auctor est, excesserunt, nec, quo se contulerint, unquam post haec compertum fuit. Ceterum et de his *Seth. Caluifius Op. Chron. p. 796. Gottfridi Chron. Hist. P. VI. f. 667. Anton. Weckius in Desc. Dresd. P. II. Tit. I. p. 124. etc.* quaedam generatim saltem tradunt. Reliqua propediem dabimus.

Schurzfleisch, Heinrich Leonhard,

Conradus Kauffungus, vulgo Kuntz von Kauffungen, raptor principum diss

Witteberga 1717

4 Diss. 64#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10639956-8

VD18 10204350-006